

MESTNA OBČINA KRANJ

Župan

Lokalna akcijska skupina za
preprečevanje zlorabe drog
Slovenski trg 1, 4000 Kranj

- T: 04 237 31 01
- F: 04 237 31 06
- E: mok@kranj.si
- S: www.kranj.si

SVET MESTNE OBČINE KRANJ

Številka: 122-115/2016-12 (47/04)

Datum: 23.2.2017

Zadeva: POROČILO O DELU LOKALNE AKCIJSKE SKUPINE ZA PREPREČEVANJE ZLORABE DROG V MESTNI OBČINI KRANJ ZA LETO 2016

Lokalna akcijska skupina za preprečevanje zlorabe drog v mestni občini Kranj (v nadaljevanju LAS) je bila ustanovljena leta 1999. Sestavljena je iz predstavnikov otroškega varstva, osnovnih in srednjih šol, mladih, sociale, zdravstva, policije, krajevnih skupnosti, nevladnih organizacij in občinske uprave, ki se pri svojem delu srečujejo s problematiko zasvojenosti.

LAS je v letu 2016 pripravila operativni program za Mestno občino Kranj, ki ga je potrdil župan Mestne občine Kranj, naredila je oceno stanja na področju zlorabe drog iz preventivnega in kurativnega vidika, zagotavljala je koordinacijo dela strokovnih služb, ki se s problematiko drog ukvarjajo na vseh treh ravneh preventive (primarna, sekundarna in terciarna). Nadalje je LAS zagotavljala usklajenost lokalnih programov preprečevanja zlorabe drog, se povezovala z drugimi lokalnimi akcijskimi skupinami v Sloveniji ter osnovnim in srednjim šolam ter vrtcem v mestni občini Kranj zagotovila sredstva za sofinanciranje preventivnih programov za katere so se odločili.

OPIS IZVEDENEGA PROGRAMA

1. Izvajanje preventivnih programov v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah:

LAS je za izvajanje preventivnih programov v šolskem letu 2016/17 v vrtcih, OŠ in SŠ ter Dijaškem in študentskem domu Kranj objavila javni razpis v višini 11.600,00 €, od tega za vrtce predvidoma 900 €, za osnovne šole 6.950 € in za srednje šole ter DŠD 3.750 €. Izbranim prijaviteljem je bil v mesecu juliju 2016 izdan sklep in v mesecu avgustu 2016 pogodba za izvajanje preventivnih programov v šolskem letu 2016/2017. Izbranim prijaviteljem pa bodo sredstva za izvedene preventivne programe nakazana v proračunskem letu 2017. Ker šole izvajajo program za šolsko leto in ker v tistem obdobju proračun za leto 2017 še ni bil sprejet in ni veljal so bila izbranim prijaviteljem v sklepu in pogodbi sredstva dodeljena v okvirni višini, s tem, da v primeru, da bi se višina sredstev v veljavnem proračunu Mestne občine Kranj za leto 2017, namenjena za sofinanciranje preventivnih programov v Mestni občini Kranj za šolsko leto 2016/2017, spremenila, se sklep dopolni in sklene dodatek k pogodbi. V proračunu za leto 2017 so bila sprejeta sredstva kot so bila planirana, kar pomeni za sofinanciranje preventivnih programov v Mestni občini Kranj v šolskem letu 2016/2017 v višini 11.600,00 €.

Vrtci, osnovne in srednje šole so začeli delavnice in predavanja izvajati v mesecu septembru 2016 zaključili pa jih bodo v mesecu juniju 2017. Skupno so vrtci prijaviili 16 predavanj (28,5 ur), osnovne šole so prijavile 99 delavnic, kar pomeni skupno 158 ur (od tega 18 ur na temo alkoholne problematike, nelegalne in legalne droge 35 ur, zasvojenost od računalnika 44 ur, nasilje med vrstniki 39 ur, motnje hranjenja 20 ur, oblikovanje samopodobe 2 uri) in srednje šole 78 delavnic, kar pomeni skupno 130 ur (od tega 34 ur na temo alkoholne problematike, nelegalne in legalne droge 44 ur, zasvojenost od računalnika 16 ur, nasilje med vrstniki 36 ur ter motnje hranjenja 0 ur), in sicer:

Vrtci 900,00 €:

- OŠ Stražišče v višini 100,00 € za izvedbo predavanja Pogrešani napotki.
- OŠ Predoslje v višini 100,00 € za izvedbo predavanja Vztrajnost in prenašanje porazov.
- OŠ Franceta Prešerna v višini 100,00 € za izvedbo predavanja Doslednost v vzgoji.
- Zasebni vrtec Dobra teta v višini 200,00 € za izvedbo dveh predavanj; in sicer izmed prijavljenih devetih predavanj bodo sami izbrali dve predavanji, ki ju bodo izvedli. Prijavili so naslednja predavanja: Zakaj hočejo otroci biti v centru pozornosti; Komunikacija v partnerskem odnosu; Zdravilne zgodbe 1; Zdravilne zgodbe 2; Čuječe starševstvo 1, čuječe Starševstvo 2; Kako vpliva pomanjkanje ljubeče odrasle osebe na razvoj možganov; Kako z igro spodbujati miselni razvoj otroka 1, Kako z igro spodbujati miselni razvoj otroka 2.
- Kranjski vrtci v višini 400,00 € za izvedbo štirih predavanj: Postanimo navdihujoči starši za našega otroka; Dobro partnerstvo za dobro starševstvo; Rajsko otroštvo, peklensko najstništvo; Zdrav odnos do gibanja, šport-ena od poti v življenju brez odvisnosti.

Osnovne šole 6.950,00 €:

- OŠ Stražišče v višini 1.562,48 €, in sicer delavnice za: učence 8. razredov (Spletne skrivnosti, Ko sem ravnal/a odgovorno, Kako premagati strah pred ocenjevanjem) in učence 9. razredov (Beseda lahko močneje udari kakor pest, Kako reči ne, Kaj naj naredim s čustvi) ter predavanje za starše (Nasilno vedenje otrok).
- OŠ Simona Jenka v višini 467,84 €, in sicer delavnice za: učence 6. razredov (Pametno odločanje za spletno sporočanje) in učence 8. razredov (Mladi in nelegalne droge).
- OŠ Franceta Prešerna v višini 714,78 €, in sicer delavnice za: učence 7. razredov (Spletno nasilje, Zasvojenost s spletom in računalnikom) in učence 9. razredov (Nelegalne in legalne droge, Nasilje med vrstniki) ter predavanje za starše (Vzgoja otrok, odgovornost in postavljanje meja).
- OŠ Orehek v višini 598,00 €, in sicer delavnice za: učence 5. razredov (Pametno odločanje in spletno poročanje) in učence 7. razredov (Men se rola) ter predavanje za starše (Varna raba interneta).
- OŠ Jakoba Aljaža v višini 897,71 €, in sicer delavnice za: učence 7. razredov (Mladi in alkohol, Svet brez nasilja) in učence 8. razredov (Motnje hranjenja, Odvisnost od računalnika, Zastrupitev z nedovoljenimi drogami in prva pomoč, Odvisnost in odnos do psihoaktivnih snovi) ter dve predavanji za starše (Rajsko otroštvo-peklensko mladostništvo in predavanje Šola in starši).
- OŠ Matije Čopa v višini 728,00 €, in sicer delavnice za: učence 4. razredov (Spletne skrivnosti, Pametno odločanje za spletno sporočanje) in učence 5. razredov (Verbalno in fizično nasilje, Aktivno preživljanje prostega časa) ter predavanje za starše (Osveščena uporaba spleta in družbena omrežja).
- OŠ Predoslje v višini 961,12 €, in sicer delavnice za: učence 7. razredov (Spletno nasilje, Osveščena uporaba interneta, Beseda lahko močneje udari kakor pest) in učence 8. razredov (Zasvojenost in odnos do psihoaktivnih snovi, Digitalni državljani, Varno z mobilnikom v svet, Mladi in alkohol, Strpnost do drugih) ter tri predavanja za starše (Moja starša, Facebook prijatelj; Kako postaviti otroku meje in biti dosleden; Kakšne otroke želimo in kaj delamo, da to postanejo).
- OŠ Staneta Žagarja v višini 528,80 €, in sicer delavnice za: učence 7. razredov (Spletne skrivnosti, Nasilje med vrstniki) in učence 8. razredov (Sem pametnejši od mobilnega telefona, Odvisnost in zasvojenost) ter predavanje za starše (Komunikacija z najstnikom).
- OŠ Helene Puhar Kranj v višini 491,27 €, in sicer delavnice za: učence III. stopnje in 7. Razredov (Nenasilna komunikacija in reševanje konfliktov; Mladi in alkohol; Motnje hranjenja; Odnosi, varna spolnost; Odvisnosti in zasvojenost; Nasilje med vrstniki; Spletno nasilje) ter predavanje za starše (Živeti z najstnikom).

Srednje šole 3.750,00 €:

- Gimnazija Franceta Prešerna v višini 1.160,09 €, in sicer delavnice za: dijake 2. letnikov (Osveščena uporaba spleta in družbena omrežja, Prevenција pred drogami) ter dijake 1. letnikov (Nasilje: Kaj je to in kaj lahko naredim).
- Gimnazija Kranj v višini 849,55 €, in sicer delavnice za: dijake 1. letnikov (Zasvojenost od računalnika, Legalne in nelegalne droge) ter dijake 2. letnikov (Nasilje med vrstniki).
- Šolski center Kranj v višini 1.740,36 €, od tega:
Srednja tehnična šola in Strokovna Gimnazija delavnice za dijake 2. letnikov (Droge, lažni sli, Mladi in alkohol, Osveščena uporaba spleta in družbena omrežja),

Srednja ekonomska storitvena in gradbena šola delavnice za dijake 2. letnikov (Alkohol, ne hvala, Labirint omame, Medvrstniško nasilje).

2. Lokalna akcijska skupina je naredila pregled in oceno poročil o opravljenih programih izvajalcev izbranih na javnih razpisih v šolskem letu 2015/16. Pri tem je bila narejena tudi evalvacija delavnic in predavanj, iz katere izhaja, da so bili z delavnicami in predavanji zadovoljni tako starši, učenki in dijaki, ocenjevalo se je z ocenami od 1 do 5 (prva ocena je ocena šolskega leta 2015/16, v oklepaju je za primerjavo ocena iz šolskega leta 2014/15), in sicer znašajo povprečne ocene:

- predavanja za starše

	ocena predavanj po mnenju staršev	uporabnost predavanj po mnenju staršev	ocena predavatelja po mnenju šole
vrtci	4,55 (4,74)	4,22 (4,4)	4,59 (4,83)
osnovne šole	4,9 (5)	4,85 (4,8)	4,9 (5)

- delavnice za učence/dijake

	ocena delavnic po mnenju učencev/dijakov	uporabnost delavnic po mnenju staršev	ocena predavatelja po mnenju šole
osnovne šole	3,86 (4,59)	4,62 (5)	4,55 (4,97)
srednje šole	4 (4)	4,5 (4,5)	4,54 (4,43)

3. Ker bodo sredstva na podlagi javnega razpisa za izvajanje preventivnih programov v šolskem letu 2016/17, za katerega je namenjenih 11.600€, izbranim izvajalcem prvič do sedaj razdeljena v naslednjem proračunskem letu, to je v letu 2017 je LAS navedena sredstva v višini 5.492€ (6.108€ sredstev je ostalo neizkoriščenih) namenil za naslednja dva namena:

- LAS je v sodelovanju z Zavodom 7, ki je izvedel vseslovenski družbeno odgovoren program Neodvisen.si, ozaveščala mlade in odrasle o različnih plasteh zasvojenosti. Za ta namen je Zavod 7 izvedel za zadnjo triado vseh osnovnošolcev v mestni občini Kranj poučno-interaktivni dogodek Zamolčane resnice, in sicer v vsaki osnovni šoli posebej. Za polnoletno odraslo populacijo pa sta bili izvedeni dobro obiskani dve predavanji, in sicer Izzivalec ulice ter Služba ali družina? Oboje! Voditelj je bil Bojan Kodolja. S predavanjem Izzivalec ulice so bile na svojstven način predstavljene nastavljene pasti, ki prežijo na mlade in odrasle. Predavanje je obsegalo tudi tematske video prispevke priznanih slovenskih strokovnjakov, izpovedi zasvojenцев, filmske inserte in primere prikritih sporočil, tako so se udeleženci lahko seznanili z različnimi pastmi zasvojenosti in kako jih prepoznavati. Predavanje Služba ali družina? Oboje! pa je imelo jasno sporočilo poiskati pravo razmerje med službo in družino. Izpoved najstnice ob prisotnosti strokovnjaka je razkrilo različne poglede na službo in družino ter potrebe, ki se v današnjem svetu v tem razmerju porajajo. Za ta namen se je zagotovilo 3.992 € sredstev.

- Inštitu Utrip je opravil raziskavo „Z zdravjem povezana vedenja učencev zadnje triade v mestni občini Kranj“. V raziskavi so bili zajeti učenci stari od 12 do 14 let vseh osnovnih šol v mestni občini Kranj. Če povzamemo nekaj rezultatov: povprečna starost ob pitju prve alkoholne pijače je 12,61 let; učenci najlažje dostopajo do alkohola doma pri starših – 24,7%, v lokalih 22,7%; učenci najpogosteje tudi pijejo alkohol doma – 31,9%; rezultati tudi kažejo, da učenci zaznavajo pitje staršev, predvsem očeta v 32%, mame v 15%; povprečna starost ob prvi cigareti je 12,64 let, cigarete nikoli še ni poskusilo 76,5%, 17,2 % jih je poskusilo cigareto le enkrat; 93% jih nikoli še ni poskusilo prepovedane droge, pri ostalih 7% pa prevladuje kanabis,...Več pa je v sami raziskavi, ki je priložena poročilu. Za ta namen se je zagotovilo 1.500 € sredstev.

4. Sprotno se je spremljalo gibanje problematike drog v občini in svetovanje pri usklajevanju služb; programov, ki se ukvarjajo s preprečevanjem zlorabe drog. LAS se je udeležila tudi Nacionalne konference ob mesecu preprečevanja zasvojenosti 2016. Na koncu leta je bila izvedena tudi pogostitev za člane LAS.

5. Mestna občina Kranj je dne 27.10.2016 podpisala tudi sporazum o sodelovanju v Evropskem projektu STAD in Europe, in sicer Nočno življenje v MOK. V Evropi sodeluje pri projektu 7 držav, kjer se bo raziskovalo alkohol, in sicer: Češka, Valašské Meziříčí (nočno življenje), Nemčija, Kiel

(festivali), Nizozemska, Rotterdam (pitje doma, preden gredo mladostniki ven), Slovenija: Kranj (nočno življenje), Španija, Palma de Mallorca (pitje zunaj, parki ulice), Švedska, Stockholm (festivali), Velika Britanija, Wrexham (pitje doma, preden gredo mladostniki ven). Za izvedbo projekta, ki se bo osredotočil na področje preprečevanja tveganega in škodljivega pitja mladih, je potrebna tudi usmerjevalna skupina, to je LAS. Naredila se bo ocena stanja, zbirali se bodo statistični podatki; izvedli se bodo strukturirani pogovori z glavnimi akterji; načrtovala in izvajala se bo intervencija, sledilo bo vrednotenje in izdaja praktičnega priročnika. Projekt poteka od oktobra 2016 do februarja 2018.

OCENA STANJA

Za leto 2016 je bila narejena tudi ocena stanja na področju problematike drog v MOK, in sicer s strani Policijske postaje Kranj, Zdravstvenega doma Kranj – Center za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od nedovoljenih drog, Nacionalnega inštituta za javno zdravje, osnovnih in srednjih šol, vrtcev, mladih in Centra za pomoč, terapijo in socialno rehabilitacijo Kranj (v okviru CSD Kranj):

a) Policijska postaja Kranj (poročilo je podal g. Damijan Suhadolnik, pomočnik komandirja PP Kranj)

Na Policijski postaji Kranj smo ocenili in primerjali razmere po problematiki prepovedanih drog na območju Policijske uprave oziroma Policijske postaje Kranj za leto 2015 in 2016.

Izvedeni represivni ukrepi PP Kranj na področju prepovedanih drog;

S področja prepovedanih drog je bilo v letu 2016 na območju Policijske uprave Kranj, obravnavanih 137 (404) kaznivih dejanj, na območju PP Kranj 10 (15) kaznivih dejanj. V pridržanju so bile 4 (14) osebe. Gre za kaznivi dejanji Neupravičena proizvodnja in promet s prepovedanimi drogami in Omogočanje uživanja prepovedanih drog, kjer je bilo zaznanih manj kaznivih dejanj. Dejstvo je da je policija v letu 2015 na Gorenjskem obravnavala organizirano združbo, ki je izvrševala tovrstna kazniva dejanja.

Poleg kaznivih dejanj smo v letu 2016 obravnavali še 21 (25) prekrškov po Zakonu o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami. V teh primerih gre za zasege manjše količine prepovedane droge za odmerke za enkratno lastno uporabo odvisnika (prepovedane tabletko, heroin, kokain, konoplja).

Pri nadzoru cestnega prometa je bilo zaradi prepovedanih drog odrejenih 13 (27) strokovnih pregledov, od tega 6 (9) pozitivnih, 2(15) negativnih, 5 (3) pa je strokovni pregled na mamila odklonilo.

Število odrejenih alkotestov 3.307 (4.963), pozitivnih je bilo 199 (235) kar predstavlja -15% upad. Odklonjenih je bilo 5 (12) preizkusov. Število odrejenih strokovnih pregledov zaradi alkohola 32 (39), od tega 18 (15) pozitivnih. Število pridržanj 6 (10), število začasnih odvzemov vozniških dovoljenj 75 (104). Povprečna stopnja alkoholiziranosti povzročiteljev prometnih nesreč **1,62g/kg** (1,28g/kg). V letu 2016 je bilo po Zakonu o omejevanju uporabe alkohola ugotovljenih 5 (8) kršitev.

Število ugotovljenih kršitev je predvsem rezultat aktivnega ter kvalitetnega dela oz. ugotavljanja kaznivih dejanj in kršitev z lastno dejavnostjo policistov. Še naprej bomo načrtovali in planirali delo, predvsem na varnostno obremenjenih območjih ter drugimi kriminalnimi žarišču na območju PP oz. MO Kranj. Gre za kraje, kjer se pogosto zadržujejo uživalci drog, glavno avtobusno postajališče, okolica ZD Kranj, Prešernov gaj in območje Planine. Zaznati je tudi povečan pojav prisotnosti prepovedanih drog izven mesta Kranj.

Glede na splošno oceno, da je bilo stanje na vseh segmentih dela policije v letu 2016 na območju MO Kranj ugodno in stabilno.

Policijska postaja Kranj bo tako v letošnjem letu nadaljevala s poostrenimi nadzori v okviru rednega dela in s planiranjem poostrenih nadzorov po akciji DILER. Prav tako bomo usmerjeni tudi na preventivno delovanje v okviru predavanj po šolah in s tem ozaveščanju po problematiki prepovedanih drog.

b) Zdravstveni dom Kranj – Center za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od nedovoljenih drog (poročilo je podala ga. Nataša Kern, dr. med)

V Centru je bilo od začetka njegovega delovanja do konca leta 2016 registriranih skupno 664 uporabnikov programa. Center deluje v Kranju, ambulanta za razdeljevanje metadona in druge substitucijske terapije je tudi na Jesenicah.

V substitucijski program v Kranju je bilo ob koncu leta 2016 vključenih 215 pacientov, od tega 157 na terapiji z metadonom, 39 pacientov na substitucijski terapiji z buprenorfinom in 19 pacientov na terapiji z dolgodelujočim morfinom. V Center se je v letu 2016 na novo vključilo 6 pacientov, ki so imeli težave zaradi odvisnosti od nedovoljenih drog, ponovno je vstopilo v program 37 oseb.

V letu 2016 je 11 odvisnikov nadaljevalo zdravljenje z vključitvijo v druge programe (terapevtske skupnosti, na detoksikacijo v Center za detoksikacijo Ljubljana), 2 odvisnika sta odšla v zapor, umrli so 3 pacienti, 2 pacienta sta zaključila program zdravljenja.

V Centru se ukvarjamo z obravnavo odvisnikov od nedovoljenih drog zdravstveni delavci različnih specialnosti: psihiater, klinični psiholog, dve zdravnik specialista splošne oz. družinske medicine, dva diplomirana zdravstvenika in medicinska sestra. Sodelujemo tudi s Centrom za socialno delo. Nudimo pomoč v obliki informiranja, svetovanja, detoksikacije, zdravstvenih pregledov, vključno s testiranjem na viruse hepatitisa B, C in HIV, paciente napotujemo tudi na cepljenje proti hepatitisu B.

V zadnjih šestih letih opažamo velik upad novih pacientov, ki imajo težave zaradi odvisnosti od nedovoljenih drog, saj je le-teh štirikrat manj kot leta 2010. Tudi preprodaje drog pred Centrom je manj kot prejšnja leta. Občasno pa imamo še vedno težave zaradi kršenja terapevtskega dogovora, zlasti psihičnega nasilja pacientov do osebja, fizičnih obračunov med pacienti, tudi v čakalnici Centra.

c) Nacionalni inštitut za javno zdravje, območna enota Kranj (poročilo je podala ga. mag. Marjetka Hovnik Keršmanc, dr. med., spec. javnega zdravja in ga. mag. Darja Zupan, dipl. org. dela)

Razširjenost rabe psihoaktivnih snovi v populaciji spremljamo na osnovi epidemioloških raziskav. Gre za nacionalne raziskave, narejene na reprezentativnih vzorcih, z uporabo standardiziranih vprašalnikov, ki omogočajo tudi mednarodno primerljivost podatkov. Raziskave se ne izvajajo letno, ampak se ponavljajo v določenih časovnih (največkrat štiriletnih) intervalih. Nekatere raziskave dajo oceno stanja po regijah, izjemoma pa prikazujejo tudi podatke za posamezne občine (npr. Mestno občino Kranj).

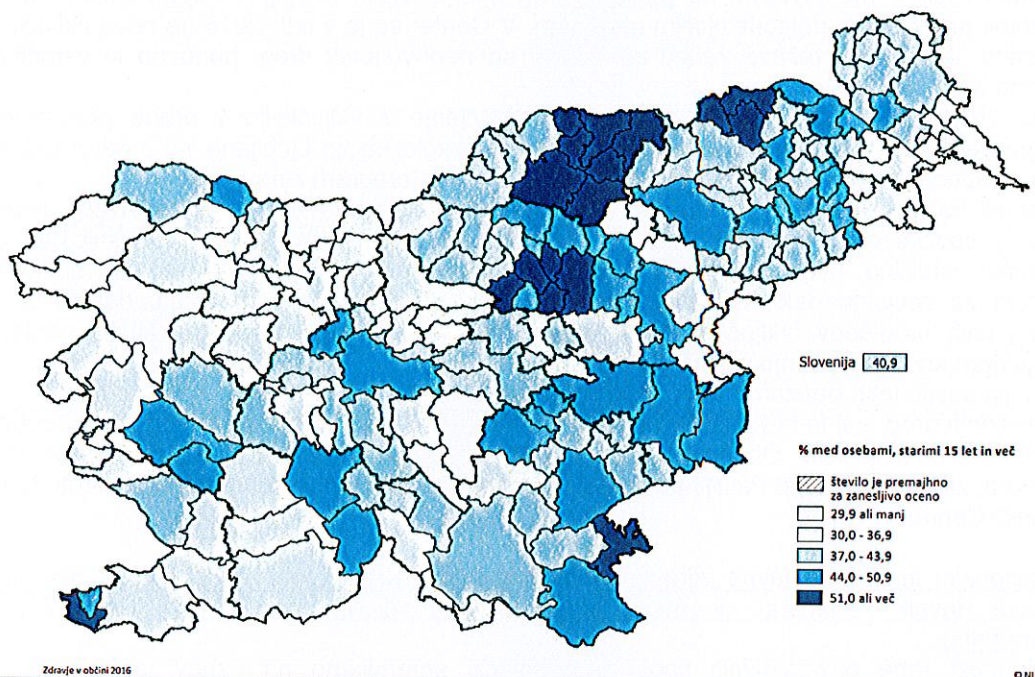
Razširjenost rabe psihoaktivnih snovi med odraslimi prebivalci: V letu 2016 je NIJZ med odraslimi prebivalci Slovenije izvajal nacionalno raziskavo Z zdravjem povezan vedenjski slog 2016, ki vključuje tudi del, vezan na uporabo psihoaktivnih snovi. Rezultati te raziskave, ki bodo prikazovali tudi podatke za Gorenjsko, bodo predvidoma dostopni do konca leta 2017. Zadnji objavljeni podatki glede razširjenosti rabe psihoaktivnih snovi med odraslimi prebivalci Gorenjske iz Raziskave o tobaku, alkoholu in drugih drogah 2012 so bili prikazani že v lanskem poročilu, dostopni pa so tudi na spletni povezavi: <http://www.nijz.si/sl/publikacije/uporaba-tobaka-alkohola-in-prepovedanih-drog-med-prebivalci-slovenije-ter-reenakosti-in>. Podrobnejši prikaz stanja na področju nedovoljenih drog v Sloveniji za leto 2015 pa je dostopen v letnem nacionalnem poročilu o drogah na spletni povezavi: http://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/publikacije-datoteke/nacionalno_porocilo_o_drogah_2015_0.pdf.

V letu 2016 je NIJZ izvajal tudi vseslovenski projekt Zdravje v občini, ki predstavlja zdravje v vsaki slovenski občini na osnovi 35-ih kazalnikov (grafično in številčno) in ga primerja s stanjem v upravni enoti in regiji, v katero spada posamezna občina ter s povprečjem v Sloveniji (<http://obcine.nijz.si>). Med javnozdravstvenimi vsebinami je bil v letu 2016 dan poseben poudarek alkoholu, ki je najbolj razširjena droga. Tvegano in škodljivo pitje alkohola v Sloveniji predstavlja težavo na številnih področjih družbenega in osebnega življenja. Vsak dan zaradi razlogov, neposredno povezanih z alkoholom, v Sloveniji umreta dve osebi, kar je vsaj 650 oseb na leto. Zaradi prometnih nezgod, katerih povzročitelji so alkoholizirani, pa vsako leto v povprečju umre še dodatnih 75 oseb. Skupaj je to najmanj 725 smrti na leto, ki bi jih lahko preprečili. Kot kažejo podatki za Mestno občino Kranj, znaša delež oseb, starih 15 in več let, ki so se v zadnjih 12 mesecih vsaj enkrat visoko tvegano opile, 36 %¹, in je nižji od povprečja za preostalo Slovenijo (slika 1), zaradi bolezni, ki jih neposredno pripisujemo alkoholu, pa je letno 1,3 bolnišničnih obravnav na 1000 prebivalcev², kar je manj kot je povprečje za preostalo Slovenijo (slika 2). Delež prometnih nezgod z alkoholiziranimi povzročitelji znaša v Mestni občini

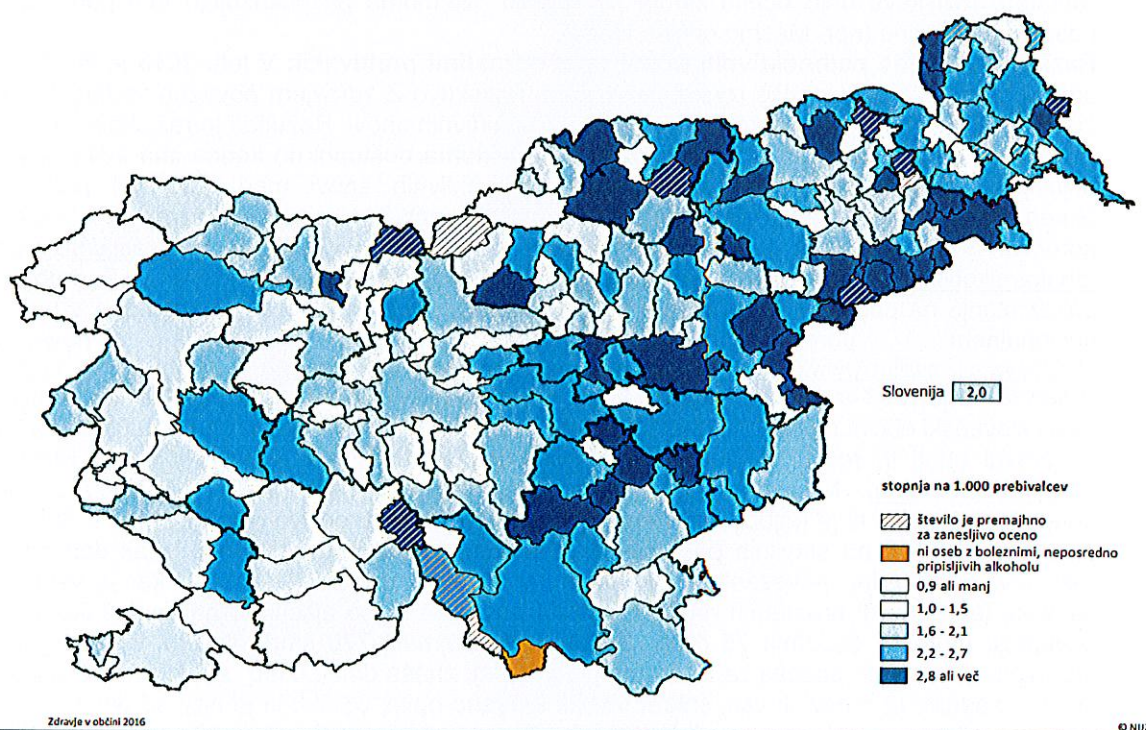
¹ leto 2014, stari 15 let in več (Anketa o zdravju in zdravstvenem varstvu, Nacionalni inštitut za javno zdravje)

² povprečje 2011-2013, starejši od 15 let

Kranj 8,4 %³ in se statistično značilno ne razlikuje od povprečja preostale Slovenije (slika 3). Podatki, vezani na kajenje tobaka, pa kažejo, da je med prebivalci Mestne občine Kranj 22 % kadilcev⁴ (rednih in občasnih) in se glede tega statistično značilno ne razlikujejo od povprečja preostale Slovenije.

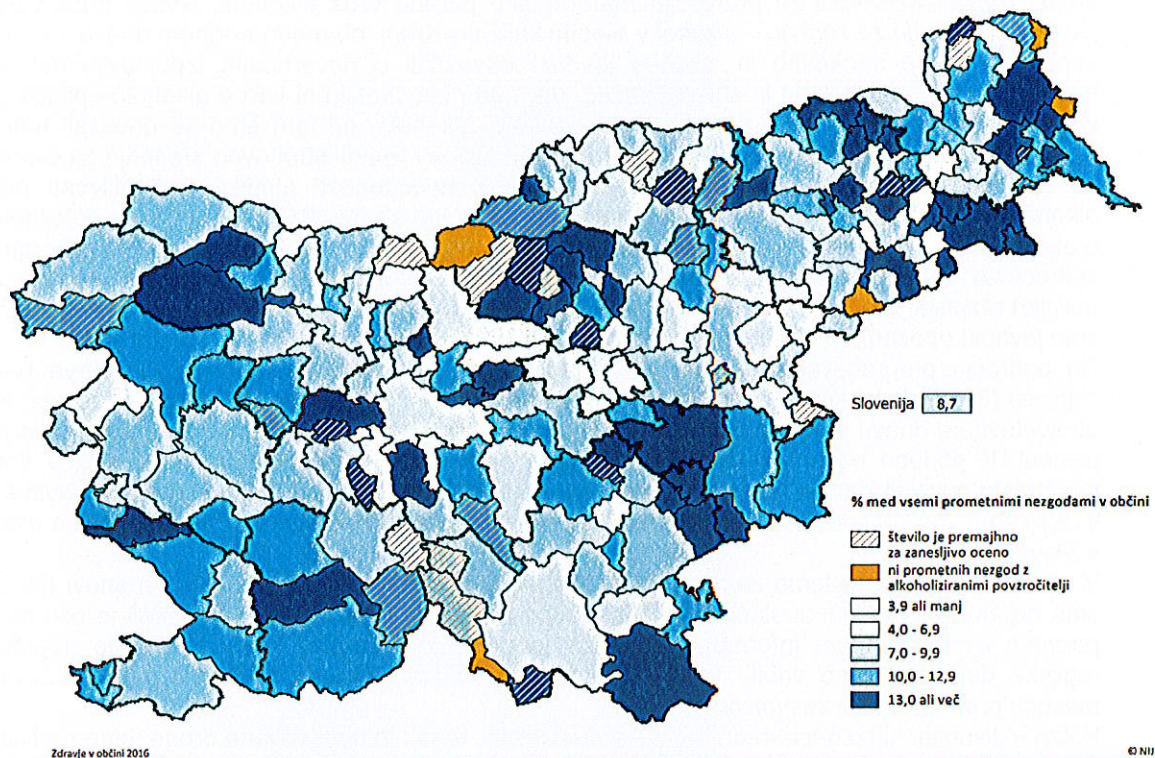
Slika 1. Visoko tvegano opijanje, občine, Slovenija 2014

Slika 2. Stopnja bolnišničnih obravnjav zaradi bolezni, neposredno pripisljivih alkoholu, pri osebah, starih 15 let in več, Slovenija 2011-2013

³ povprečje 2012-2014

⁴ leto 2014, stari 15 let in več

Slika 3. Prometne nezgode z alkoholiziranimi povzročitelji, občine, povprečje 2012-2014

Razširjenost rabe tobaka, alkohola in drugih drog med otroci in mladostniki v Sloveniji spremljamo na osnovi nacionalne raziskave Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju (HBSC), ki poteka v okviru mednarodne raziskave vsaka štiri leta. Zadnja raziskava je bila narejena leta 2014. Kot kažejo rezultati te raziskave, je v Sloveniji:

- alkoholne pijače že poskusilo ali pilo 81 % 15-letnikov (44 % 13-letnikov, 18 % 11-letnikov), 14 % 15-letnikov (7 % 13-letnikov, 5 % 11-letnikov) pije alkoholne pijače vsaj enkrat tedensko, 30 % 15-letnikov (6 % 13-letnikov, 1 % 11-letnikov) pa je že bilo v življenju vsaj dvakrat opitih;
- vsaj eno cigareto v življenju že pokadilo 40 % 15-letnikov (14 % 13-letnikov, 3 % 11-letnikov), 13 % 15-letnikov (2 % 13-letnikov, 0,3 % 11-letnikov) kadi vsaj enkrat tedensko;
- konopljo vsaj enkrat v življenju uporabilo 21 % 15-letnikov (v zadnjih 12 mesecih 18,7 %, v zadnjih 30 dneh pa 10,3 %).

Več podatkov je dostopnih na spletni povezavi: http://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/publikacije-datoteke/hbsc_2015_e_verzija30_06_2015.pdf.

V letu 2015 je NIJZ v sodelovanju z Mladinskim združenjem Brez izgovora v okviru projekta Norveškega finančnega mehanizma »Za zdravje mladih« izvedel raziskavo o nekemičnih ali vedenjskih zasvojenostih mladih v Sloveniji. Med osnovnošolci je raziskava zajela učence osmih razredov vseh slovenskih regij. Raziskava je pokazala, da je 82 % anketirancev v zadnjih 12 mesecih igralo računalniške igre prek različnih naprav (računalnika/notesnika, mobilnega telefona ali tablice ali s pomočjo igralne konzole) tako prek spleta kot tudi brez internetne povezave. Podatki tudi kažejo, da mladi začnejo igrati računalniške igre v povprečni starosti dobrih 7 let, med delavniki tej aktivnosti namenijo povprečno 1,7 ure dnevno, ob koncih tedna pa skoraj 2 uri in pol ur na dan. Rezultati so pokazali, da 2,5 % slovenskih osmošolcev ustreza diagnozi zasvojenih z računalniškimi igrami. Več o raziskavi je dostopno na: <http://www.nijz.si/sl/zasvojenost-z-igranjem-racunalniskih-iger-med-slovenskimi-osmosolci>. Tveganega vedenja otrok in mladostnikov posebej za Mestno občino Kranj na NIJZ nismo raziskovali. To raziskavo je v letu 2016 opravil Inštitut za raziskave in razvoj »Utrip«.

Izvedene preventivne aktivnosti:

Na področju preprečevanja in zmanjševanja tvegane in škodljive rabe alkohola smo tudi v letu 2016 izvajali aktivnosti za promocijo maturantske parade brez alkohola, izvedli predavanje *Dejavniki tveganja za zdravje – alkohol* v Mestni knjižnici Kranj, ob mednarodnem dnevu FAS (9. septembra) smo strokovno in splošno javnost osveščali o nevarnostih izpostavljenosti še nerojenega otroka alkoholu in širili sporočilo, da med nosečnostjo ni varne alkoholne pijače, ni varne količine alkohola in ni varnega časa za pitje alkohola, pri tem smo se povezali tudi s Klubom študentov Kranj, in na temo alkohola in nosečnosti izvedli strokovno srečanje za Centre za socialno delo Gorenjske. Za večanje splošne osveščenosti glede nezdružljivosti pitja alkohola in udeležbe v prometu smo ob poteku nacionalne akcije »0'0 šofer – trezna odločitev« o akciji obveščali srednje šole, dijaški dom, medije in obiskovalce NIJZ-ja ter v okviru programa »Otroci za varnost v prometu« (primer medsektorskega sodelovanja zdravstva, šolstva in policije) razpisali likovni natečaj za osnovne šole. Na november, mesec preventive zasvojenosti, smo javnost opozarjali s plakatom v predverju NIJZ OE Kranj ter na regijski spletni strani.

Na področju preprečevanja in zmanjševanja kajenja tobaka smo ob obeležitvi Dneva brez cigarete (31.1.), ki lahko vsem kadilcem pomeni priložnost in spodbudo za opustitev kajenja, ter ob svetovnem dnevu brez tobaka (31.5.) z NIJZ OE Kranj razposlali lokalnim medijem izjave za javnost. K podpori novemu Predlogu Zakona o omejevanju uporabe tobačnih izdelkov smo tekom leta pozivali ključne regijske deležnike in medije. Vodje timov in aktivne člane Zdravih šol v regiji smo vabili k sodelovanju v raziskavi »O uporabi elektronskih cigaret med učenci in dijaki v Sloveniji«.

V okviru regijskega sistema za zgodnje opozarjanje na pojav novih psihoaktivnih snovi (NPS) smo organizirali delovni sestanek aktivnih članov mreže, v okviru regijskega EWS je bilo med partnerji izmenjanih pet informacij, potekalo je mesečno regijsko EWS poročanje. Ključne regijske deležnike smo vabili na Nacionalno konferenco »Skupaj zmoremo več« v okviru meseca preprečevanja zasvojenosti.

Poleg aktivnosti, ki so neposredno vezane na alkohol, tobak in nedovoljene droge, smo na NIJZ OE Kranj skozi celo leto izvajali še številne aktivnosti na področju varovanja in krepitev duševnega zdravja ter promocije zdravja v šolskem in vrtčevskem okolju.

d) Osnovne šole Mestne občine Kranj (poročila za vse osnovne šole so skupaj s svetovalnimi službami pripravili ravnatelji šol; poročila je zbral g. Pavel Srečnik, ravnatelj OŠ Stražišče)

Osnovna šola Predoslje Kranj

VRTEC

	<u>število</u>	<u>Preventiva</u> LAS	<u>Preventiva</u> DRUGI IZVAJALCI
<u>Predavanje za</u>		Močni starši – stabilni otroci g. Miha Kramli	
Starše	29		
Vzgojitelje	6		
Drugo			
Skupaj	35		

Predlogi, opažanja s strani vrtca, staršev, vzgojiteljev

Predavanje je bilo s strani staršev deležno veliko pohval. Vsebinsko je aktualna, saj so starši zaskrbljeni, da otroci nebi zašli na kriva pota različnih zasvojenosti. Starši imajo skrb tudi glede pasti, ki otroke nehoti pritegnejo in še preden se zavedajo klonijo skušnjavam. Navedli so, da so jim vse informacije v zvezi s perečo problematiko zelo dobrodošle.

OSNOVNA ŠOLA

<u>Razred</u>	<u>število</u>	<u>Preventiva</u> LAS	<u>Preventiva</u> DRUGI IZVAJALCI
<u>3.r</u>	25		<u>SAFE.SI</u>
	25		
<u>4.r</u>	25		<u>SAFE.SI</u>
	27		
7.r	28		Mladinsko združenje BREZ IZGOVORA: delavnica O2 za

	20 23	Goran Škobalj: <u>Beseda lahko močnejše udari kakor pest</u> Goran Škobalj: <u>Beseda lahko močnejše udari kakor pest</u>	vsakega,
8.r	32 32 18 19	Tilen Dominko: <u>Digitalni državljan</u> Tilen Dominko: Varno z mobilnikom na splet Miha Kramli: <u>Zasvojenosti in odnos do psihoaktivnih snovi</u> Miha Kramli: <u>Zasvojenosti in odnos do psihoaktivnih snovi</u>	
9.r	44 44 22 23	Tilen Dominko: <u>Osveščena uporaba spleta in družbena omrežja</u> Tilen Dominko: Spletno nasilje Miha Kramli: <u>Zasvojenosti in odnos do psihoaktivnih snovi</u> Miha Kramli: <u>Zasvojenosti in odnos do psihoaktivnih snovi</u>	
<u>Predavanja za</u>			
Starše	21 41 48	Sebastjan Kristovič: bo moj otrok postal samostojna in odgovorna osebnost Janja Dermastja: <u>Motivacija</u> Kako starši z odnosi vplivajo na vedenje in zdrav razvoj otroka	
Učitelje	50	Prisotnost učiteljev na predavanjih za starše	
Drugo			
<u>Skupaj</u>	<u>567</u>		

Predlogi, opažanja s strani šole, staršev, otrok

Zahvalili bi se lokacijski akcijski skupini Mestne občine Kranj za preprečevanje zlorabe drog v Mestni občini Kranj, saj prispevate, da so učenci, starši, učitelji deležni globljega pogleda na to vedno večjo problematiko. Delavnice učenci ocenjujejo zelo dobro, prav tako pa so bila predavanja deležna pohval s strani učiteljev, staršev in vodstva šole.

Enaki predlogi oz. pomisleki s strani šolske svet. del. Saša Pesrl:

Glede na to, da imate pomembno vlogo pri preventivi, se obračam na vas z razmislekom, glede na to, da zasvojenost z zabavo na internetu poškoduje možgane enako kot heroin, mislim, da bi bilo nujno potrebno razmišljati v smeri uzakonitve zakona o dopuščanju, nedopuščanju in omejitvi (mogoče starostni ter glede na podvrženost vpliva vsakega posameznega otroka) uporabe tablic, mobilnih telefonov, računalnikov, ipd., za zabavo že predšolskih otrok ter otrok v šoli. Primer: otroku staremu še ne 3 leta starši tudi v zdravstvenem domu ali bolnici dopuščajo igranje igrice, gledanje risank ure in ure, izročijo mobilni telefon za igranje igrice še brez njegove želje.

Tako kot kajenje ni dovoljeno v javnih prostorih, menim, da bi morala biti uporaba tablic, ipd. za zabavo v javnih prostorih prepovedana.

Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR-UPB1) v 4 členu govori: Zaradi zdrave rasti, skladnega osebnostnega razvoja in usposobitve za samostojno življenje in delo imajo starši pravice in dolžnosti, da skrbijo za življenje, osebnostni razvoj, pravice in koristi svojih mladoletnih otrok. Te pravice in dolžnosti sestavljajo roditeljsko pravico. Ta člen sem navedla, saj menim, da, ko se otrokom dopušča neomejen čas oz. omejitev po zelo dolgem času zabave na tablicah, mobitelih, ipd. starši kršijo določbe v tem členu namesto vzgoje za samostojno življenje »dopuščajo«, da postanejo njihovi otroci zasvojeni.

Osnovna šola Helene Puhar

Razred	število	Preventiva LAS	Preventiva DRUGI IZVAJALCI
3., 4., 6. stopnja	35	3 OZ RK Kranj	4 Društvo Oaza, 1 Safe.si
6., 7., 8., 9. razred	30	3 OZ RK Kranj	4 Društvo Oaza, 1 Safe.si
Predavanja za			
Starše	33		1 predavanje- Drago Sukić- Društvo Oaza
Učitelje			
Drugo			
Skupaj	98	6 delavnic	10 delavnic 1 predavanje

Predlogi, opažanja s strani šole, staršev, otrok

Na šoli opažamo pomembnost preventivnih delavnic, prav zato bomo tudi v prihodnje temu posvečali veliko pozornosti.

Osnovna šola Staneta Žagarja Kranj

Razred	število	Preventiva LAS	Preventiva DRUGI IZVAJALCI
1.r	49		Zobna preventiva – Zdravstveni center Kranj
2.r	53		Torbica prve pomoči- RK Kranj
4.r	48		Zobna preventiva – Zdravstveni center Kranj Preprečevanje poškodb – ZD Kranj
5.r	61		Zasvojenost –ZD Kranj
6.r	51		Odraščanje – ZD Kranj
7.r	47		Pozitivna samopodoba in stres—ZD Kranj Nenasilna komunikacija in reševanje konfliktov – OAZA Kranj Zasvojenost s spletom in računalnikom – Varni internet Ljubljana O ₂ za vsakogar – Brez izgovora -Ljubljana
8.r	58		Zobna preventiva – Zdravstveni center Kranj Medsebojni odnosi – ZD Kranj Odnosi-varna spolnost: Oaza Kranj Vzemi življenje v svoje roke: DBS -Maribor
9.r	46		Vzgoja za zdravo spolnost – ZD Kranj Širjenje znanj o RK in krvodajalstvu : RK Kranj
Predavanja za			
Starše	200		Kako otrokom predstaviti spolnost- DBS Maribor
Učitelje			Učinkovita komunikacija Kako otrokom predstaviti spolnost Objava prispevkov na spletu Pravna zaščita profesorjev Varstvo pri delu
Drugo			

Predlogi, opažanja s strani šole, staršev, otrok

Učencem so s temami preventivnih delavnic zelo zadovoljni in si želijo še več različnih delavnic. Na delavnicah lepo sodelujejo, s predavatelji so zadovoljni. Tudi s strani predavateljev dobimo pozitivno povratno informacijo.

Starši so izrazili željo po predavanju o temi kako komunicirati z otroki v času pubertete.

Osnovna šola Orehek Kranj

Razred	število	Preventiva LAS	Preventiva DRUGI IZVAJALCI
1.r	67		Zdravi zobki, Sistematski zdravniški pregledi, Delavnica zdravstvene vzgoje, vse ZD Kranj.
2.r	59		Varnost v prometu, MNZ; Delavnica zdravstvene vzgoje, ZD Kranj.
3.r	71		Sistematski zdravniški pregledi, Delavnice zdravstvene vzgoje, ZD Kranj.
4.r	58		Zdravi zobki, Delavnice zdravstvene vzgoje, ZD Kranj.
5.r	61		Varno s kolesom v šolo, MNZ; Delavnice zdravstvene vzgoje, ZD Kranj.
6.r	63		Učni stili, OŠ; Sistematski zdravniški pregledi, Delavnice zdravstvene vzgoje, ZD Kranj.
7.r	60	Men se rola, Inštitut terapevtski center Krog	Delavnice zdravstvene vzgoje, ZD Kranj.
8.r	58		Poklicna vzgoja, Zavod Izida; Zdravi zobje, Sistematski zdravniški pregledi, Delavnice zdravstvene vzgoje, vse ZD Kranj; Poklicni interesi, OŠ.
9.r	64	Spletno nasilje, Varni internet	Karierna orientacija, OŠ; Delavnice zdravstvene vzgoje, ZD Kranj.
Predavanja za			
Starše	568	Osveščena uporaba spleta in družbenega omrežja, Varni internet	Zakaj otroci nikoli ne odrastejo, Vesna Vuk Godina; Postavljanje meja, Janja Dermastja
Učitelje	61		Strategije obladovanja stresa pri pedagoških delavcih, MIB; Motiviran učitelj, Aleksander Zadel; Kako sprejeti problematičnega učenca kot izziv ali kot problem, Janja Dermastja
Drugo			
Skupaj			

Predlogi, opažanja s strani šole, staršev, otrok

Želimo, da bi LAS lahko finančno podprl programe za učence za vse razrede na predmetni stopnji (6., 7., 8. in 9. razred). Preventivne delavnice so za učence dragocene, zanimive. Srečajo se z drugimi predavatelji, ki uporabljajo interaktivne metode in oblike dela, imajo aktualne, drugačne informacije. Ocene delavnic so visoke s strani učencev, kot učiteljev.

Osnovna šola Matije Čopa Kranj

<u>Razred</u>	<u>število</u>	<u>Preventiva</u> LAS	<u>Preventiva</u> DRUGI IZVAJALCI
1.r	67		
2.r	53		Rdeči križ: Torbica prve pomoči
3.r	51		
4.r	43		Rdeči križ: Zloraba drog Društvo Modrin: Verbalno in fizično nasilje
5.r	43		Rdeči križ: Motnje hranjenja Društvo Modrin: Uporaba račun. v prostem času
6.r	60		
7.r	42		Rdeči križ: Motnje hranjenja Društvo za boj proti raku: Zdravje vrednota-odgovarjam zase
8.r	47		Društvo za boj proti raku: Zdravje vrednota-odgovarjam zase
9.r	35		CIPS Kranj – karierna orientacija
Predavanja za			
Starše	200		Sebastjan Kristovič – Pasti računalnika
Učitelje	42		Marko Juhant: Različno z različnimi Cvetka Bizjak: Učenje učenja
Skupaj	683		

Predlogi, opažanja s strani šole, staršev, otrok

Že nekaj let za izvedbo preventivnih dejavnosti za učence večinoma izbiramo iste predavatelje, saj smo z njimi zadovoljni tako učitelji, kot tudi učenci in starši. S tem poskušamo preprečiti podajanje neprimernih informacij učencem, kar se je po nekaterih šolah že dogajalo.

Osnovna šola Jakoba Aljaža Kranj

<u>Razred</u>	<u>število</u>	<u>Preventiva</u> LAS	<u>Preventiva</u> DRUGI IZVAJALCI
1.r	67		Torbica prve pomoči, Biljana Djaković, RK
2.r	/		
3.r	52		Unicef
4.r	52		Varno v prometu, Biljana Djaković, RK
5.r	/		
6.r	26		Postavitev mobilne hiške (Društvo Eternia) Nina Ana Jäger (Šolska pravila)
7.r	35	Mladi in alkohol, Svet brez nasilja	
8.r	38	Odvisnost od računalnika, Mladi in nedovoljene droge, Zastrupitev z drogami in prva pomoč, Motnje hranjenja	
Predavanja			

za starše	59, 23, 51, 26	Damjana Šmid (Šola in starši), Leonida in Albert Mrgole (Več avtoritete, manj zadreg z odraščajočimi)	Dr. Kristjan Musek Lešnik-Vzgoja za odgovornost, Dejan Sotirov - Društvo Eternia (Sodelovanje v 6. razredu)
za učitelje	50		Leonida in Albert Mrgole (Delo z vedenjsko težavnimi učenci), Nina Ana Jäger (Pravna zaščita učitelja), dr. Kristjan Musek Lešnik (Vzgoja za odgovornost)
Drugo			
Skupaj	480		

Predlogi, opažanja s strani šole, staršev, otrok

Preventivne delavnice in predavanja so dobro sprejeta tako med učenci kot starši. Zunanji strokovnjaki prinašajo nova znanja in načine razmišljanja, zato jim vsi radi prisluhnejo. Želimo si več možnosti za izvajanje preventivnih dejavnosti, vendar smo finančno in časovno omejeni. Želimo ohraniti preventivne delavnice s strani LASa.

Osnovna šola Stražišče Kranj

Razred	število	Preventiva LAS	Preventiva DRUGI IZVAJALCI
5.r	5 razredov (CŠ+ 2X podružnice)= 118 učencev		odraščanje in spremembe v puberteti Rdeči križ Kranj
6.r	4 razredi= 92 učencev		kako se upreti pritisku vrstnikov društvo Oaza
7.r	3 razredi= 60 učencev	ko sem ravnal odgovorno Lea Beznik	
8.r	4 razredi= 98 učencev	nenasilna komunikacija Janja Dermastja	
8.r	4 razredi= 98 učencev	men se rola - Mateja Vrhunc Tomazin	
9.r	3 razredi= 72 učencev	kako reči ne - Miha Kramli	
9.r	3 razredi= 72 učencev	beseda lahko udari močnejše kakor pest-Boljši svet	
Predavanja za			
Starše	80 staršev	kaj pomeni biti zavesten starš Janja Dermastja	
	80 staršev	vzgojna doslednost in postavljanje meja Sebastjan Kristovič	

Predlogi, opažanja s strani šole, staršev, otrok

Plan preventivnih dejavnosti skrbno načrtujemo, saj so pomemben del preventive v šolah. Predavatelji so preizkušeni in so pomembna imena v slovenskem prostoru na področju vzgoje in izobraževanja. Imajo ustrezen preventivni program, dobre reference in tudi z učenci znajo vzpostaviti dober odnos. Izbiramo teme, ki jih učenci v teh letih najbolj potrebujejo, ob katerih se odrasli pogosto zaskrbljeno ustavimo, mladim pa so vsakdan, v katerem morajo znati preživeti: odvisnosti od odnosov, alkohola, hrane, poživil, samopoškodbe, nasilje...

Sodelovanja z LAS- jo si tudi zato želimo še vnaprej, predlagamo pa bolj poenostavljen razpisni postopek, saj le ta prinaša ogromno nepotrebne birokracije.

Osnovna šola Simona Jenka Kranj

<u>Razred</u>	<u>število</u>	<u>Preventiva LAS</u>	<u>Preventiva DRUGI IZVAJALCI</u>
<u>6.r</u>	113		Varni internet - varna uporaba interneta
<u>8.r</u>	<u>101</u>	Oaza – Mladi in nelegalne droge	

Predlogi, opažanja s strani šole, staršev, otrok

Med poukom biologije in 8. razredov naj bo v okviru učne snovi obravnava drog.

Osnovna šola Franceta Prešerna Kranj

VRTEC

	<u>število</u>	<u>Preventiva LAS</u>	<u>Preventiva DRUGI IZVAJALCI</u>
<u>Predavanje za</u>			D. Sukič, Razvoj otroških možganov
Starše	42		
Vzgojitelje	7		
Drugo			
<u>Skupaj</u>	49		

OSNOVNA ŠOLA

<u>Razred</u>	<u>število</u>	<u>Preventiva LAS</u>	<u>Preventiva DRUGI IZVAJALCI</u>
<u>7.r</u>	<u>61</u> 59	<u>Spletno nasilje</u> in Zasvojenost s spletom in računalnikom, vse Varni internet	
<u>9.r</u>	57	Spletno nasilje, Varni internet	
<u>Predavanja za</u>			
Starše	25-30 25-30	Osveščena uporaba spleta in družbena omrežja, Varni internet	Razvojne posebnosti otrok in odgovornosti, dr. Kristjan Musek Lešnik
Učitelje	50		dr. Kristjan Musek Lešnik

Predlogi, opažanja s strani šole, staršev, otrok

Učenci 7. In 9. razreda so zelo dobro sprejeli predavanja o spletnem nasilju ter nevarnostih na spletu. Zanimivo je, da pri starših ni velikega zanimanja za te vsebine oziroma opažamo, vedno manjše zanimanje staršev za preventivna predavanja.

e) Srednje šole Mestne občine Kranj (poročilo za vse srednje šole je zbrala ga. Vera Dušak Prevc, svetovalna delavka Gimnazije Franceta Prešerna)

Gimnazija Kranj

<u>Oddelki</u>	<u>število</u>	<u>Preventiva LAS</u>	<u>Preventiva DRUGI IZVAJALCI</u>
1.letniki	180		Miha Kramli - odvisnost
<u>Skupaj</u>	180		

Predlogi, opažanja s strani šole, staršev, dijakov

Miha Kramli je praktik in se v Zdravstvenem domu v Novi Gorici vsakodnevno srečuje z različnimi oblikami odvisnosti. Dijakom vsako leto predstavi skozi zgodbe pacientov posledice odvisnosti, predstavi pa tudi nove oblike pasti. Z delavnicami in predavanji v okviru programa LAS bomo nadaljevali, v naslednjem šolskem letu bi vanje vključili tudi starše.

Srednja ekonomska, storitvena in gradbena šola, ŠC Kranj

Oddelki	število	Preventiva LAS	Preventiva DRUGI IZVAJALCI
2.letniki	117 117 117 117	Alkohol, ne hvala (Alteršola, Iris Šober, s.p.) Labirint omame (Alteršola, Iris Šober, s.p.) Medvrstniško nasilje (Alteršola, Iris Šober, s.p.) Zasvojenost s sodobnimi tehnologijami; Safe.si (Zala Bricelj, Urla, s.p. in Dario Ajdovec, Oglaševanje, s.p.)	
3.letniki	74		Še vedno vozim, vendar ne hodim (Varna pot)
Skupaj	181		

Predlogi, opažanja s strani šole, staršev, dijakov

Zgoraj navedene delavnice so kvalitetne; kvalitetno zasnovane in tudi izvedene. Tudi v bodoče želimo na šoli gostiti izvajalce s tovrstnimi vsebinami.

Šolski center Kranj, Srednja tehniška šola in Strokovna gimnazija

Oddelki	število	Preventiva LAS	Preventiva DRUGI IZVAJALCI
2.letniki	180	Oaza (Drago Sukić) Mladi in alkohol, Odnosi med spoloma	
Predavanja za Starše	50 40	1.Oaza (Drago Sukić) (Zakaj mladostnik rine v tvegana vedenja) 2. Zavod Varni internet – Tilen Dominko	
Skupaj	270		

Predlogi, opažanja s strani šole, staršev, dijakov:

Menimo, da so delavnice in predavanja dobro izvedene in pomenijo pomembno preventivno aktivnost, zato so tovrstne dejavnosti del Letnega delovnega načrta šole.

Gimnazija Franceta Prešerna

Oddelki	število	Preventiva LAS	Preventiva DRUGI IZVAJALCI
1. letniki	132 (5 oddelkov)	»Nasilje-kaj je to in kaj lahko naredim« Janja Frelih Gorjanc	
letniki	5 oddelkov		O medvrstniškem nasilju in odgovornosti mladih –izvajalca 2 predstavnika Policije
2. letniki	110 (5 oddelkov)	Varni internet –zasvojenost s spletom in internetom –Tilen Dominko	
2. letniki	110 (5 oddelkov)	Prevenција pred drogami	
3. in 4. letniki	210 (10 oddelkov)		Predstavitev mobilne enote FURS-a

Vsi letniki	20 oddelkov 500 dijakov		Predavanja Ne-odvisen.si Zamolčane resnice
Predavanja za			
Starše	20		Ne-odvisen.si
Učitelje	40		»Vzgoje otrok ne more biti brez vzgoje odraslih« mag. Jani Prgić
Učitelje	40		Ne-odvisen.si
Drugo			
Skupaj	Okoli 510 dijakov (nekateri v več delavnicah)		

Predlogi, opažanja s strani šole, staršev, dijakov

Na šoli redno izvajamo preventivo s področja odvisnosti od raznih drog. Že nekaj let redno izvajamo preventivne delavnice s področja varne rabe interneta (občasno opažamo neprimerno komunikacijo mladostnikov preko elektronskih medijev). Za naprej želimo izvajati preventivne delavnice s področja preventive pred zlorabo drog, nenasilne komunikacije, spletnih nevarnosti ter tehnike za obvladovanje stresa.

f) Kranjski vrtci (poročilo je podala ga. Andreja Pungartnik, psihologinja)

	število	Preventiva LAS	Preventiva DRUGI IZVAJALCI
Predavanja za starše	4 predavanja 150	1. vzgoja brez klobute 2. zadrege in miti z avtoriteto in uporabo moči 3. kako otroka vzgojiti v samostojno in odgovorno osebnost 4. starševstvo in celostni razvoj otroških možganov	Predavanja logopedinje, Pedagoginje, psihologinje v okviru roditeljskih sestankov ali izven
Vzgojitelje	40	1. vzgoja brez klobute 2. zadrege in miti z avtoriteto in uporabo moči 3. kako otroka vzgojiti v samostojno in odgovorno osebnost 4. starševstvo in celostni razvoj otroških možganov	Mednarodni projekt Fit Slovenija in Fit4kid- usposabljanje koordinatorev in izvajalcev programa v KV- 25 strokovnih delavcev (se nadaljuje) Projekt »Etika in vrednote«-3 letni pod okriljem IEV(Inštitut za etiko in vrednote)-na nivoju celotnega zavoda (letos se zaključuje) Eko vrtec- že kar nekaj let-na nivoju celotnega zavoda Prioritetna naloga: skrb za zdravje in gibanje Izobraževanje: Kako ohraniti notranjo avtoriteto in stabilnost
Drugo			»Varno v prometu«-za otroke- približno 380 otrok »Pasavček«- za otroke- približno 350 otrok

Skupaj	190		
--------	-----	--	--

Predlogi, opažanja s strani vrtca, staršev, vzgojiteljev

Starši so s predavanji zadovoljni, nekateri si jih želijo še več. Opažamo, da posamičen starš pride na vsa predavanja (4), kar je zelo spodbudno. Prav tako je vedno več tudi očetov oz. parov. Najbolj so jim všeč predavanja, ki dajejo veliko konkretnih primerov, nasvetov, ki so strokovna a hkrati sproščena, zabavna.

g) Mladi (poročilo je podala ga. Špela Podobnik)

V letu 2016 smo izvedli nekaj projektov, ki bi pomagali pri ozaveščanju mladih o škodljivosti drog. V okviru celoletnega projekta Svetovni dan smo ljudi ozaveščali o škodljivosti kajenja na svetovni dan boja proti kajenju. V zameno za ugasnitev cigarete je bila tem osebam ponujena lizika. Tekom naših koncertov smo izvajali akcijo Tudi trezen se lahko zabavam, kjer sta hostesi udeleženi brezplačno preverili nivo alkohola v izdihanem zraku. Popolnoma trezni so dobili nagrado (KŠK majica, KŠK kondom, KŠK kemik,...). V letu 2017 bomo izvedli enake projekte kot v letu 2016.

h) Center za socialno delo, Center za pomoč, terapijo in socialno rehabilitacijo, Labirint, Sejmišče 4 (poročilo je podal g. Mile Hodnik, vodja Centra)

Center nudi pomoč, terapijo in socialno rehabilitacijo zasvojenim od dovoljenih in nedovoljenih psihoaktivnih substanc in njihovim svojcem. Naš osnovni namen je omogočiti vsakemu posamezniku, ki ima težave zaradi uživanja prepovedanih drog, da spremeni svoj način življenja do te mere, da lahko ostane ali ponovno postane socialno vključen v družbo.

V Centru za pomoč, terapijo in socialno rehabilitacijo smo zaposleni strokovni delavci in sodelavci različnih profilov in znanj.

Posegamo na področje tako kurative, kot tudi preventive.

Namen preventivnih delavnic je ozaveščanje, izobraževanje, ter poudarjanje vrednot zdravega načina življenja brez odvisnosti v osnovnošolskem, srednješolskem prostoru, kot tudi v širši javnosti. V šolskem letu 2016 smo v 4 preventivnih delavnicah zajeli 80 učencev osnovnih in srednjih šol MOK, ter okrog 60 staršev. Sodelujemo tudi z Vzgojnim zavodom Kranj ter izvajamo redne, mesečne delavnice za mladostnike, vključene v Stanovanjsko skupino Stražišče. Aktivno sodelujemo tudi z mnogimi šolami (Biotehniški šolski center, OŠ Orehek, itd.), kjer v dogovoru s svetovalno službo obravnavamo mladostnike, kjer je bila prepoznana rizičnost glede uporabe psihoaktivnih snovi.

Preventivne dejavnosti potekajo na treh nivojih: med dijaki in učenci, med učitelji in šolsko svetovalno službo, ter med starši. Na podlagi preventivnih delavnic opažamo, da se starši prej odločajo za reševanje problematike zasvojenosti in tudi prej zaznajo situacije v katerih se njihovi otroci soočajo z uporabo ali zlorabo drog. Predvidevamo, da je ozaveščanje in informiranje staršev mladostnikov boljše, saj se obravnava le teh povečuje. Med mladostniki je velik del takih, ki so še v fazi eksperimentiranja ali občasne uporabe psihoaktivnih snovi, zgodnja obravnava in svetovanje pa dajeta dobre rezultate; v obliki krajših, intenzivnih intervencij in obravnave celotnega družinskega sistema mladostnika se namreč lahko doseže, da faza eksperimentiranja ne preide v rabo in zlorabo psihoaktivnih substanc.

Program je v letu 2016 aktivno sodeloval z ostalimi organizacijami, ki delujejo na področju zasvojenosti: Zdravstveni dom Kranj – Center za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od nedovoljenih drog in z drugimi nevladnimi programi in projekti na področju odvisnosti v RS. Sodelujemo tudi z Ministrstvom za pravosodje in CSD Kranj in sicer v programu opravljanja dela v splošno korist. Gre za izvrševanje dela v korist humanitarnih organizacij ali lokalne skupnosti, s katerim sodišče nadomesti plačilo globe ali prestajanje krajših kazni zapora. Ciljna populacija tega dela programa so tisti uporabniki, ki so že dosegli abstinenco in so vključeni v vzporedno obravnavo za doseg trajne abstinence. V povprečju letno obravnavamo do 6 takih uporabnikov.

V letu 2016 smo v sodelovanju z NIJZ, PP Kranj in Drogartom vzpostavili regijsko testirno točko za Gorenjsko. V sklopu projekta I-See lahko uporabniki novih psihoaktivnih snovi le te k nam oddajo v anonimno testiranje, predvsem kadar se soočajo s tem, da gre za potencialno nevarne ali neznane psihoaktivne snovi.

V sklopu Centra za pomoč, terapijo in socialno rehabilitacijo obravnava zasvojenosti poteka na več nivojih: Sprejemni center, Dnevni center in Stanovanjska skupina Katapult. Tako, da se

uporabniki lahko vključijo v več različnih oblik obravnave, glede na njihove individualne potrebe in sposobnosti.

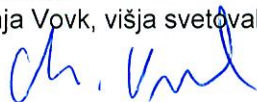
Ocena stanja:

Opažamo trend rasti poseganja po kokainu, ekstaziju, novih sintetičnih drogah in medikamentih (pomirjevala, protibolečinska sredstva, intervenozna uporaba oziroma zloraba opiatnih substitutov) ter upad uporabe heroina pri odrasli obravnavani populaciji. Pri mlajših in starejših mladoletnikih pa opažamo povečanje eksperimentiranja z alkoholom, v kombinaciji s povečanim rekreativnim kajenjem marihuane. V tej populaciji zaznavamo tudi zlorabo novih sintetičnih drog, ki pa je težje dokazljiva s hitrimi testi, hkrati pa je tudi povečana uporaba toksičnih sredstev, ki ne spadajo med nedovoljene substance. Opažamo tudi vse pogostejše opijanje mladoletnikov. Na podlagi teh navedb predlagamo nadaljnje izvajanje preventivnih delavnic, ki so vsebinsko vezane na tematiko povečanega samovrednotenja mladih in ozaveščanje staršev, da dovolj zgodaj prepoznajo težave in stiske s katerimi se soočajo mladostniki. Ocenjujemo tudi, da enkratne delavnice ne dajejo zadostnih preventivnih učinkov, ker gre pri doseganju želenih sprememb pri mladostnikih za kontinuiran proces. Ciljev se ne da doseči z enkratno izvedbo delavnice. Predlagamo, da se skuša doseči izvajanje vsebinskega sklopa delavnic, ki so ciljno naravnane na trenutne trende in rizične faktorje, ki vodijo mlade v eksperimentiranje in zlorabo psihoaktivnih snovi.

FINANČNO POROČILO

LETO 2016	plan	realizacija
I. ODHODKI - SKUPAJ	12.000,00	5.492,00
Preventivne dejavnosti - skupaj	11.600,00	5.492,00
<i>javni razpis za preventivne programe</i>	<i>11.600,00</i>	<i>0,00</i>
<i>delavnice in predavanja Neodvisen.si</i>	<i>0,00</i>	<i>3.992,00</i>
<i>raziskava za zadnjo triado OŠ</i>	<i>0,00</i>	<i>1.500,00</i>
Stroški okroglih miz, ostale aktivnosti, pogostitev - skupaj	400,00	0,00
II. NEPORABLJENA SREDSTVA - SKUPAJ		6.508,00
<i>Neporabljena sredstva za stroške okroglih miz, ...</i>		<i>400,00</i>
<i>neporabljena sredstva za preventivne programe</i>		<i>6.108,00</i>

Pripravila:
Manja Vovk, višja svetovalka

MILE HODNIK
predsednik LAS

Priloga:
- raziskava

***RAZISKAVA O TVEGANEM VEDENJU OSNOVNOŠOLCEV
V MESTNI OBČINI KRANJ
(raziskava LAS MO Kranj)***

Matej Košir, Sanela Talić in Boris Nemec
Inštitut za raziskave in razvoj »Utrip«

KONČNO POROČILO (S PRILOGAMI)
(december 2016)

KAZALO

1. Rezultati raziskave med osnovnošolci – osnovna analiza	3
1.1 Osnovni podatki anketiranih učencev	3
1.2 O alkoholu	3
1.3 O kajenju	7
1.4 O prepovedanih drogah	9
1.5 O družinskem življenju	12
1.6 O šoli	15
1.7 O učencih in problemih, s katerimi so se morebiti (že) soočili	16
1.8 O internetu	17
1.9 O prijateljih, družini in prostem času	19
2. Sklep	20
3. Priloga 1: Primerjava rezultatov med Kranjem in Slovenijo	22
2.1 O alkoholu	22
2.2 O kajenju	23
2.3 O prepovedanih drogah	24
2.4 O družinskem življenju	26
2.5 O šoli	27
2.6 O tebi in problemih, s katerimi si se morebiti soočal/-a	28
2.7 O internetu	29
2.8 O tvojih prijateljih, družini, prostem času	30

1. Rezultati raziskave med osnovnošolci – osnovna analiza

V raziskavo so bili vključeni učenci zadnje triade kranjskih osnovnih šol. Namen raziskave je bil ugotoviti, kakšno je stanje glede tveganega vedenja učencev, na podlagi česar bi lahko v prihodnje oblikovali primerne preventivne strategije in programe za izboljšanje stanja. Raziskava je bila opravljena na pobudo *Lokalne akcijske skupine (LAS) Mestne občine Kranj*.

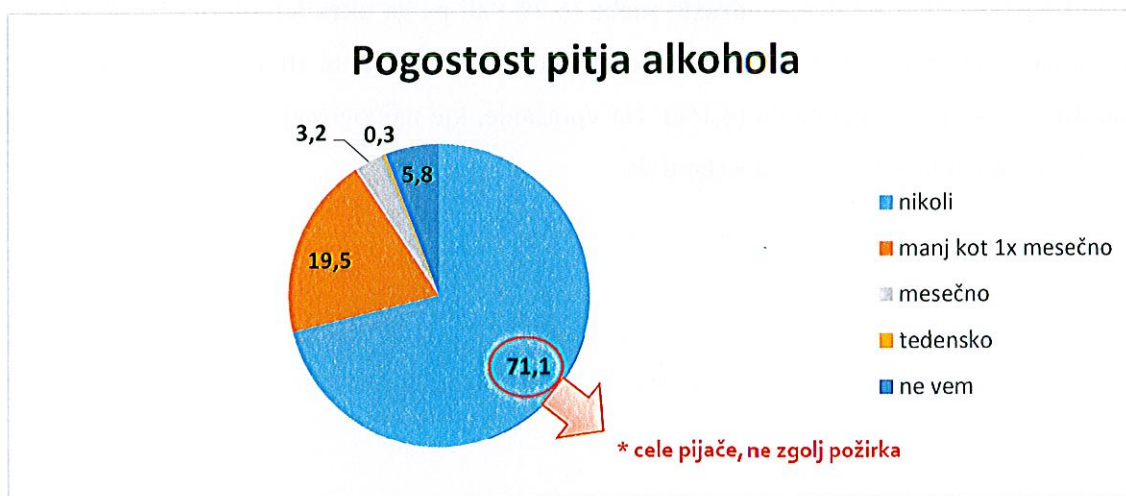
1.1 Osnovni podatki anketiranih učencev

V raziskavo je bilo vključenih **392 osnovnošolcev**, starih med 11 in 17 let. Največ anketiranih (82%) je bilo starih 14 let, 11,6% je bilo starih 13 let, 4,9% je bilo starih 15 let, 2 anketiranca sta bila stara 17 let, po en pa je bil star 11, 12 in 16 let. Velika večina (93,6%) jih je starih od 12 do 14 let, kar je bila glavna ciljna skupina raziskave.

V raziskavo je bilo vključenih **9 osnovnih šol** iz območja Mestne občine Kranj, in sicer 31 otrok iz OŠ Predoslje, 41 otrok iz OŠ Franceta Prešerna, 6 otrok iz OŠ Helene Puhar, 29 otrok iz OŠ Jakoba Aljaža, 47 otrok iz OŠ Orehek, 46 otrok iz OŠ Staneta Žagarja, 77 otrok iz OŠ Simona Jenka, 32 otrok iz OŠ Matije Čopa in 83 otrok iz OŠ Stražišče.

Glede na **spol** anketiranih osnovnošolcev je bilo 49,9% fantov in 50,1% deklet. Velika večina učencev je opredelila svoje **etnično poreklo** kot slovensko (87%), 11,6% se jih je opredelilo kot pripadnike narodov bivše Jugoslavije in 1,3% kot drugo.

1.2 O alkoholu

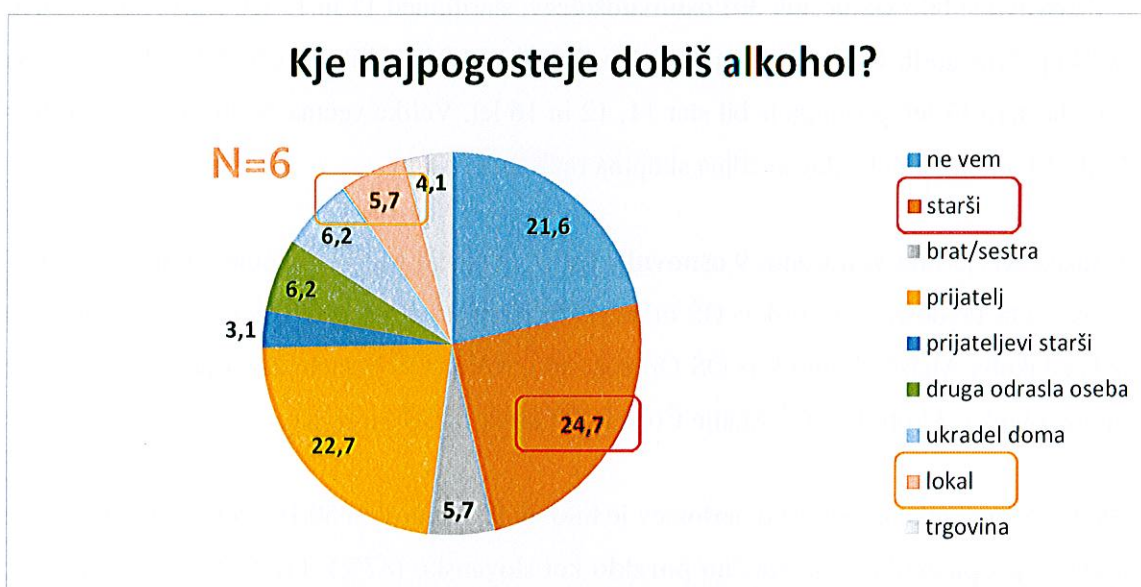

Graf 1: Pogostost pitja alkohola med osnovnošolci zadnje triade

Kot prikazuje Graf 1, več kot dve tretjini anketiranih osnovnošolcev (71,1%) še **nikoli** nista pili alkohola (cele pijače, ne zgolj požirka), 19,5% osnovnošolcev alkohol pije manj kot enkrat mesečno, medtem ko 3,2% anketiranih alkohol pije mesečno.

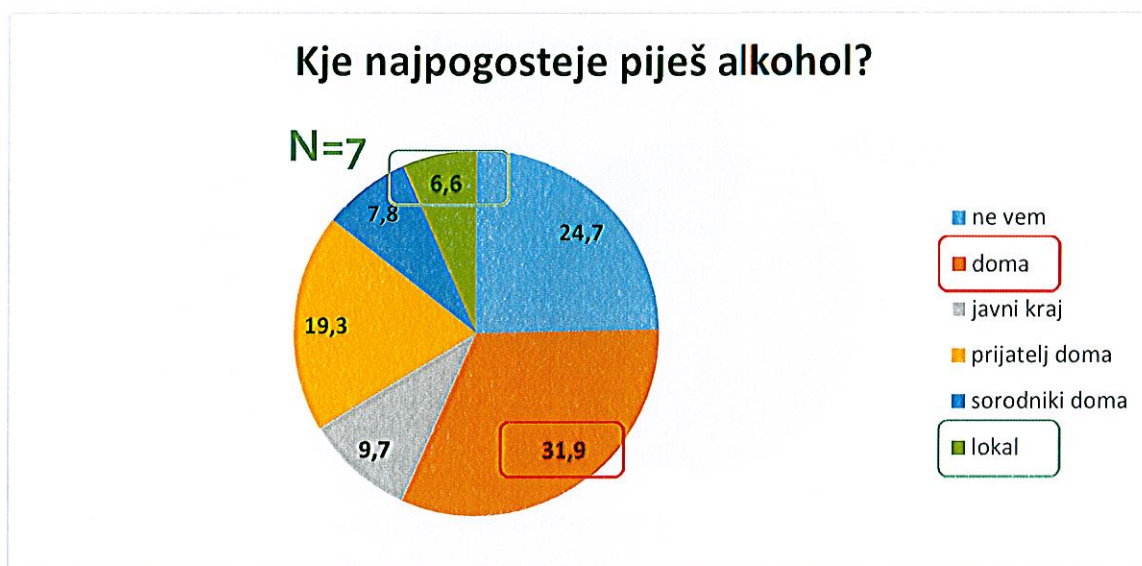
Povprečna starost osnovnošolcev ob prvem poskusu pitja alkohola je **12,61 let** (N=111).

Osnovnošolci, ki pijejo alkohol, najpogosteje spijejo 1-2 merici **piva** (10,7%), v manjši meri pa tudi 1-2 merici **vina** (5,2%), **gazirane alkoholne pijače** (5,0%) in **žgane pijače** (4,2%). Predvsem tisti, ki pijejo žgane pijače, pogosteje spijejo tudi več kot 2 merici alkoholne pijače.

Graf 2: Možnosti, kje osnovnošolci najpogosteje dobijo alkohol

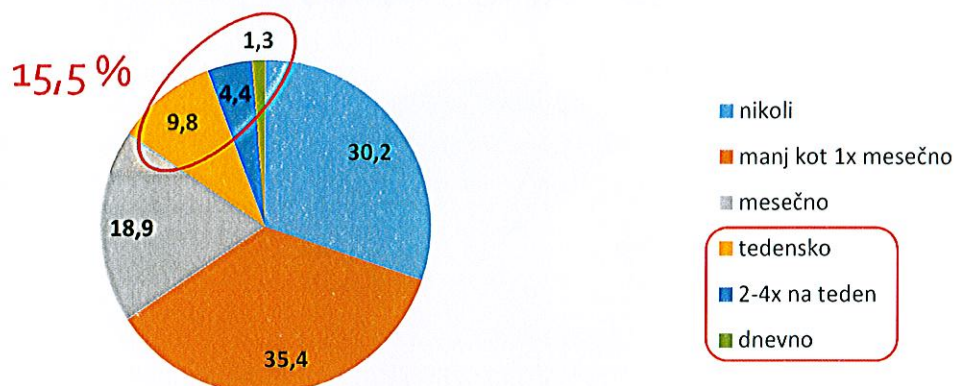
Tisti osnovnošolci, ki so že pili alkohol, le-tega najpogosteje dobijo od **staršev** (24,7%), od **prijateljev** (22,7%), od **druge odrasle osebe** (6,2%) ali pa ga **ukradejo doma** (6,2%). Kljub temu, da še nihče od njih ni polnoleten, pa jih kar nekaj (N=6) dobi alkohol tudi v **gostinskih lokalih** (5,7%) oz. v **trgovinah** (4,1%). Na vprašanje, kje najpogosteje dobijo alkohol, jih je kar 21,6% odgovorilo z »ne vem« (Graf 2).

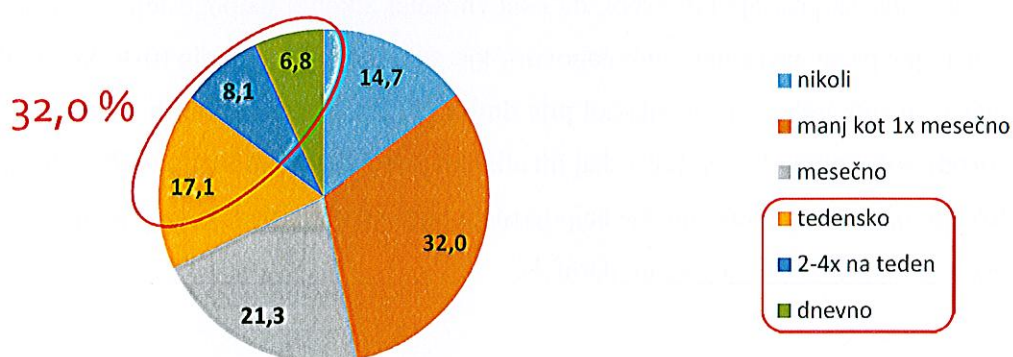
Graf 3: Lokacije, kjer osnovnošolci najpogosteje pijejo alkohol

V navezavi na prejšnje odgovore, da osnovnošolci alkohol najpogosteje dobijo doma oz. od prijateljev pa se navezujejo tudi odgovori, kje ga najpogosteje pijejo (tisti, ki ga pijejo). Tako največ anketiranih učencev alkohol pije **doma** (31,9%), pri **prijateljih doma** (19,3%) oz. pri **sorodnikih doma** (7,8%). Kar nekaj jih alkohol pije na **javnem kraju** (9,7%) in v **gostinskem lokalu** (6,6%). Na vprašanje, kje najpogosteje piješ alkohol (tisti, ki ga pijejo), pa je kar 24,7% učencev odgovorilo z »ne vem« (Graf 3).

Pogostost pitja alkohola matere

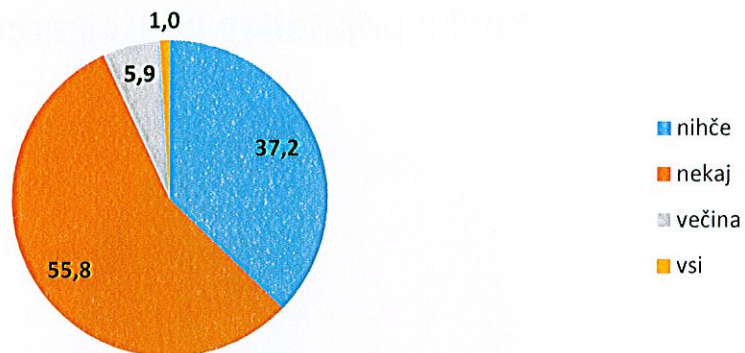
Pogostost pitja alkohola očeta

Graf 4: Pogostost pitja alkohola s strani staršev anketiranih učencev

Če anketirani osnovnošolci alkohol najpogosteje dobijo **doma**, je smotrno pogledati tudi **pogostost pitja s strani njihovih staršev**. Rezultati kažejo, da matere v povprečju pijejo občutno manj kot očetje. 84,5% mater alkohol pije enkrat na mesec ali redkeje oziroma nikoli, pri očetih pa je takih le 68%. V primerjavi z materami je približno dvakrat višji odstotek očetov, ki alkohol pijejo tedensko ali še pogosteje, ter tudi približno dvakrat nižji odstotek očetov, ki nikoli ne pijejo alkohola. Ti podatki zelo nazorno kažejo na **dokaj problematično pitje s strani staršev**, zlasti očetov, ki ga otroci oz. mladostniki zaznavajo (Graf 4).

Koliko prijateljev pije alkohol?

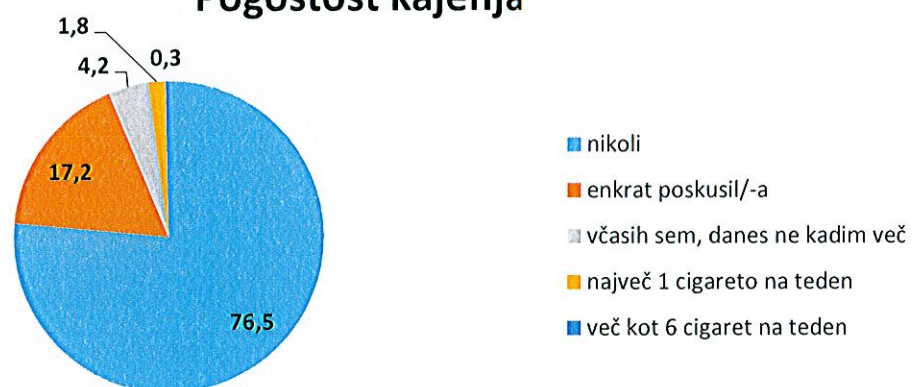

Graf 5: Koliko prijateljev anketiranih učencev pije alkohol

Glede na zbrane podatke (Graf 5) je več kot polovica osnovnošolcev (55,8%) odgovorila, da **nekaj** njihovih prijateljev pije alkohol, 37,2% pa jih je odgovorilo, da alkohola ne pije **noben** od njihovih prijateljev. To se sklada tudi s predhodnimi rezultati, da 71,1% anketiranih učencev ni še nikoli pilo alkohola, tisti pa, ki so ga že poskusili, ga poleg drugih virov dokaj pogosto dobijo tudi pri svojih prijateljih (vrstnikih). Skoraj 7% vprašanih je odgovorilo, da **večina oz. vsi** njihovi prijatelji pijejo alkohol, kar kaže na tisto bolj problematično skupino otrok oz. mladostnikov glede pitja alkohola, na katero je treba v bodoče usmeriti več pozornosti.

1.3 O kajenju

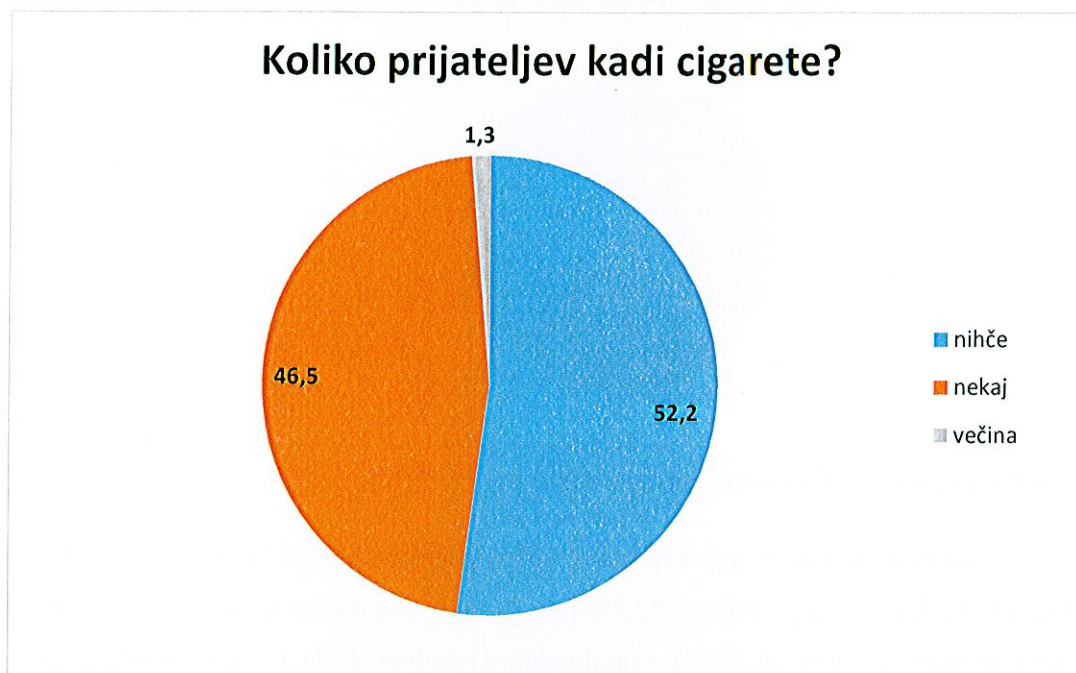
Pogostost kajenja

Graf 6: Kako pogosto (če sploh) kadijo anketirani osnovnošolci

Večina anketiranih osnovnošolcev ni še **nikoli** kadila (76,5%) ali pa je kajenje **poskusila le enkrat** (17,2%). Le nekaj posameznikov (N=8) pokadi **eno cigareto na teden ali več** (Graf 6).

Povprečna starost osnovnošolcev, ko so prvič poskusili kaditi, je **12,64 let** (N=84).

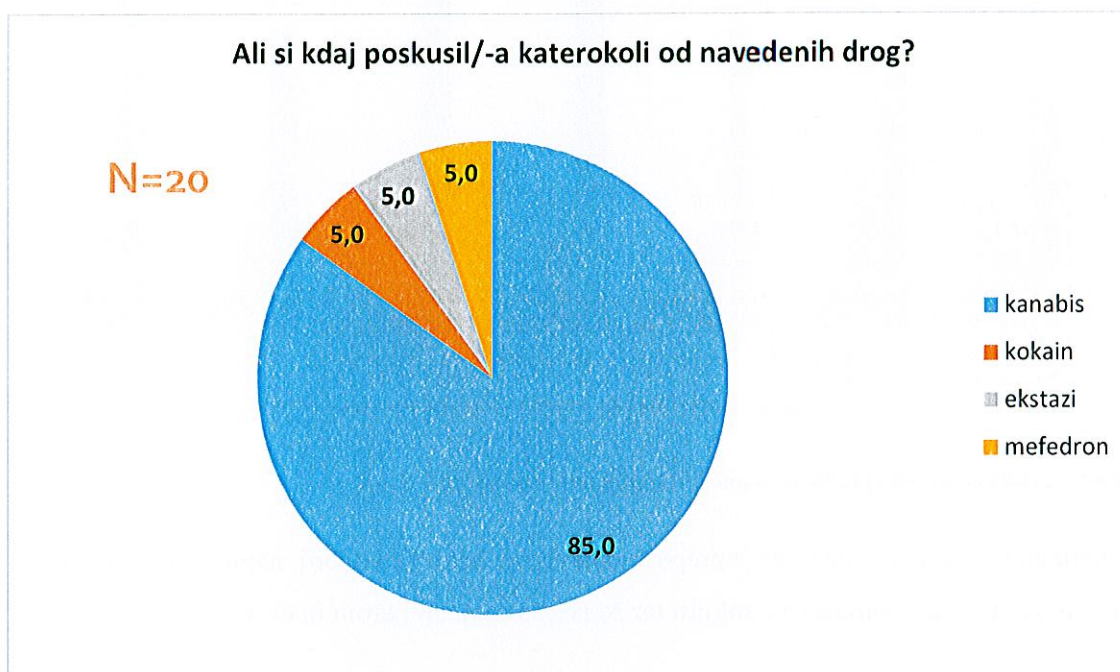

Graf 7: Koliko prijateljev anketiranih učencev kadi cigarete

Več kot polovica (52,2%) anketiranih je odgovorila, da **nihče** od njihovih prijateljev ne kadi cigaret, 46,5% pa jih je odgovorilo, da **nekaj** njihovih prijateljev kadi. Takih, ki so odgovorili, da **večina** njihovih prijateljev kadi, je bilo le 1,3% (N=5).

1.4 O prepovedanih drogah

Od vseh anketiranih osnovnošolcev jih je 94,9% odgovorilo, da niso še **nikoli poskusili katerekoli prepovedane droge**.

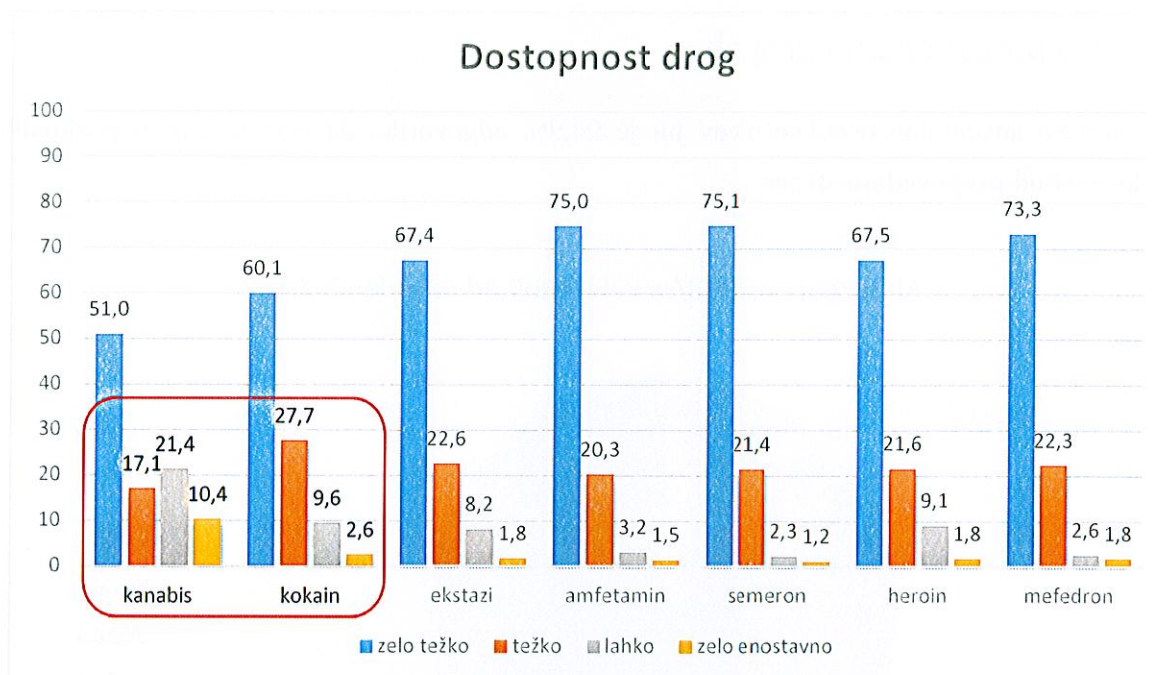

Graf 8: Odstotki tistih, ki so že kdaj poskusili katero od navedenih prepovedanih drog

Med tistimi učenci, ki so prepovedane droge vsaj enkrat v življenju že poskusili (N=20), jih je občutno največ takšnih, ki so že poskusili **kanabis** (85,0% oz. N=17), po en učenec pa je že poskusil kokain, ekstazi ali mefedron (Graf 8). Zabeležili smo tudi en odgovor glede poskusa uporabe neobstoječe oz. namišljene prepovedane droge *semeron*¹. Isti učenec je navedel, da je že vsaj enkrat v življenju poskusil tudi kanabis, kokain, ekstazi, amfetamin, heroin ali mefedron. Njegove odgovore smo zaradi velike verjetnosti **neresničnih** podatkov iz raziskave izločili (glejte *opombo* spodaj). Učenci, ki so v svojem življenju že poskusili kanabis, so to storili vsaj enkrat v življenju oz. so ga poskusili v zadnjih 30-ih dneh.

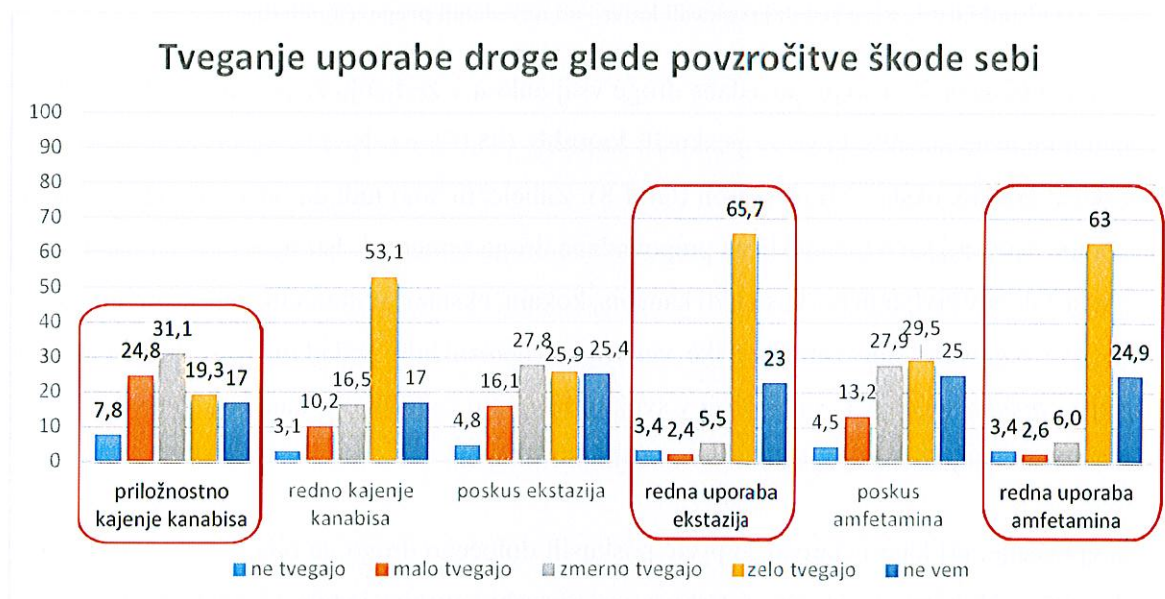
Na vprašanje, pri kateri starosti so prvič poskusili določeno drogo, je bila večina manjkajočih odgovorov. Njihova povprečna starost pri prvi uporabi kanabisa je bila **13,2 leti** (N=5).

¹ *Semeron* kot droga ne obstaja. V raziskavi smo t. i. neobstoječo oz. namišljeno drogo uporabili zgolj z namenom, da prepoznamo lažno odgovarjanje glede uporabe prepovedanih drog. Mladostniki občasno pretiravajo z odgovori, z lažno drogo pa takšno odgovarjanje lažje prepoznamo in njihove odgovore ne upoštevamo pri končnih rezultatih.

Graf 9: Kako učenci ocenjujejo dostopnost navedenih prepovedanih drog

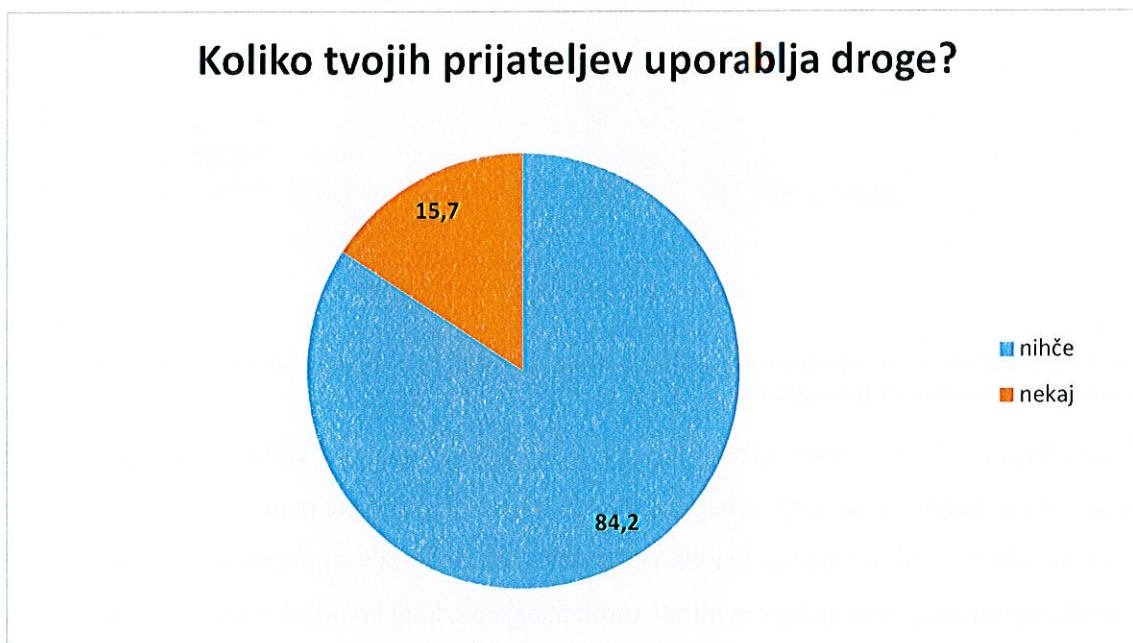
Anketirani učenci ocenjujejo, da je prepovedane droge kar težko dobiti, najbolj **dostopna** pa se jim kljub temu zdita **kanabis** in **kokain** ter še nekoliko manj heroin in ekstazi (Graf 9).

Graf 10: Koliko si po mnenju anketiranih učencev ljudje škodijo z uporabo prepovedanih drog

Anketirani učenci so mnenja, da si ljudje najbolj škodijo z **redno uporabo** prepovedanih drog, medtem ko posledic priložnostne uporabe ne ocenjujejo kot zelo tveganjih. Kljub temu pa kot najmanj tvegano ocenjujejo *priložnostno kajenje kanabisa*, kot najbolj tvegano pa *redno*

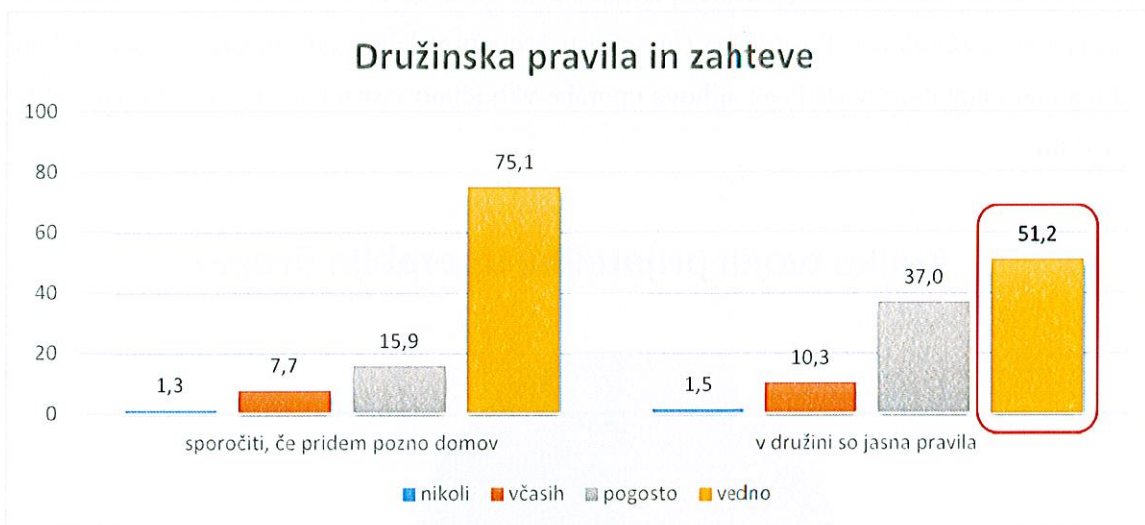
uporabo ekstazija ali amfetamina. Pri vseh možnih odgovorih je tudi od 17,0 do 25,4% takšnih učencev, ki ne vedo, kakšne posledice puščajo navedene droge, kar v tej starostni skupini ni nič nenavadnega (Graf 10). Postopoma (in starosti primerno) lahko informacije o prepovedanih drogah ter učinkih in posledicah njihove uporabe vključimo v sistematično preventivno delo z mladimi.

Graf 11: Kolikšen delež prijateljev anketiranih učencev uporablja prepovedane droge

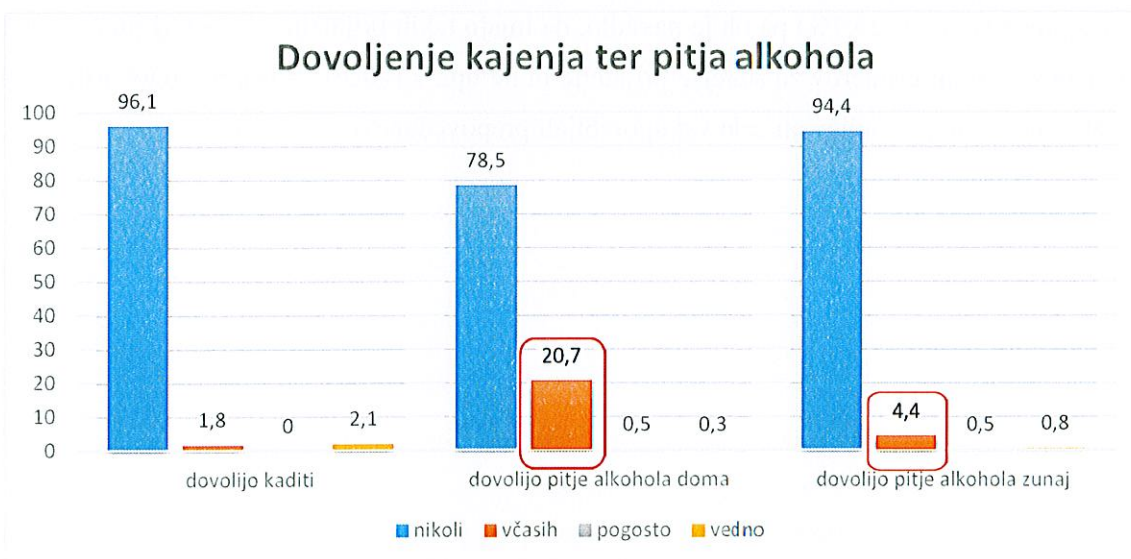
Velika večina prijateljev (84,2%) anketiranih osnovnošolcev **ne uporablja** prepovedanih drog, precej manjši delež (15,7%) pa jih je navedlo, da imajo takih prijateljev le **nekaj** (in še to gre verjetno v večini primerov za starejše prijatelje in ne npr. sošolce). Nihče ni odgovoril, da bi **večina** njegovih prijateljev ali celo **vsi** uporabljali prepovedane droge (Graf 11).

1.5 O družinskem življenju

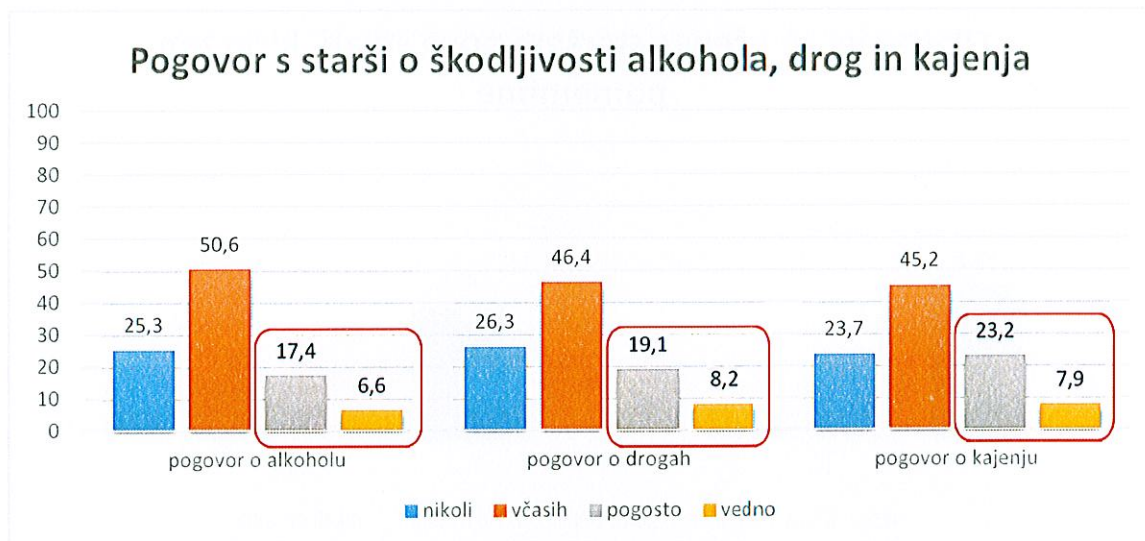
Graf 12: V kolikšni meri morajo učenci svojim staršem sporočiti, če bodo pozno prišli domov, in v kolikšni meri so v njihovi družini jasna pravila

V veliki večini (75,1%) starši anketiranih učencev želijo, da jim le-ti **vedno** sporočijo, če bodo pozno prišli domov oz. to želijo **zelo pogosto** (15,9%). Nekaj več kot polovica učencev (51,2%) ocenjuje, da so v njihovi družini pravila **vedno** jasna oz. so le-ta vsaj **pogosto** jasna. Starši torej v veliki večini želijo vedeti, kjer se njihov otrok nahaja oz. kdaj bo prišel domov, po drugi strani pa večinoma tudi doma postavljajo jasna pravila (čeprav so v primeru pravil odstotki občutno slabši, kot v primeru sporočanja) (Graf 12).

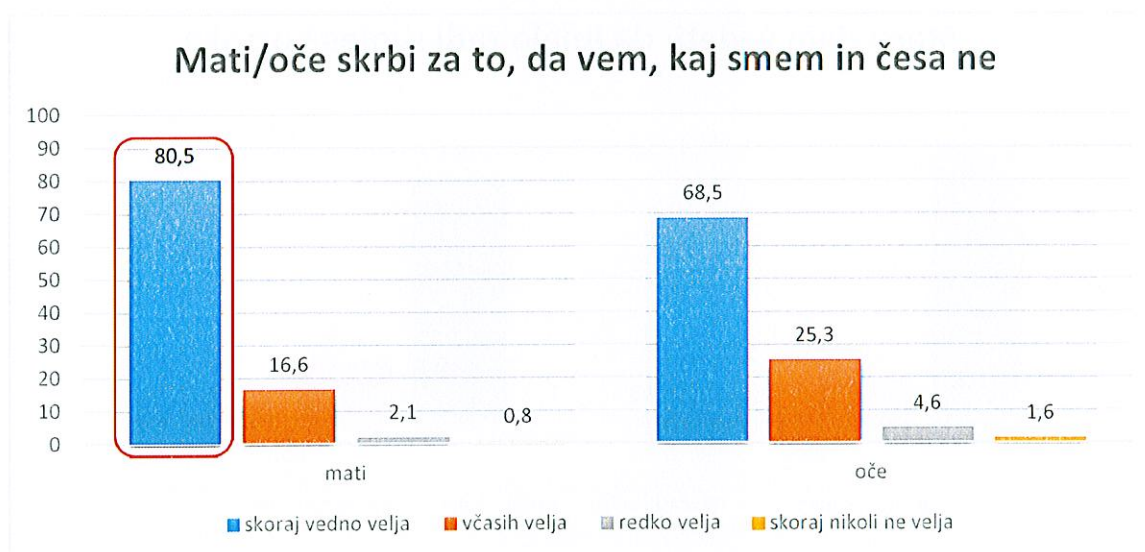
Graf 13: V kolikšni meri starši dovolijo svojim otrokom kaditi, piti doma oz. piti zunaj

Skoraj vsi starši (96,1%) svojim otrokom ne dovolijo **kaditi**, prav tako jih razmeroma velika večina svojim otrokom ne dovoli **piti alkohola**. Vendar pa precej staršev vseeno pogosteje dovolijo svojim otrokom piti alkohol **doma** (20,7%), kot pa **zunaj** (Graf 13).

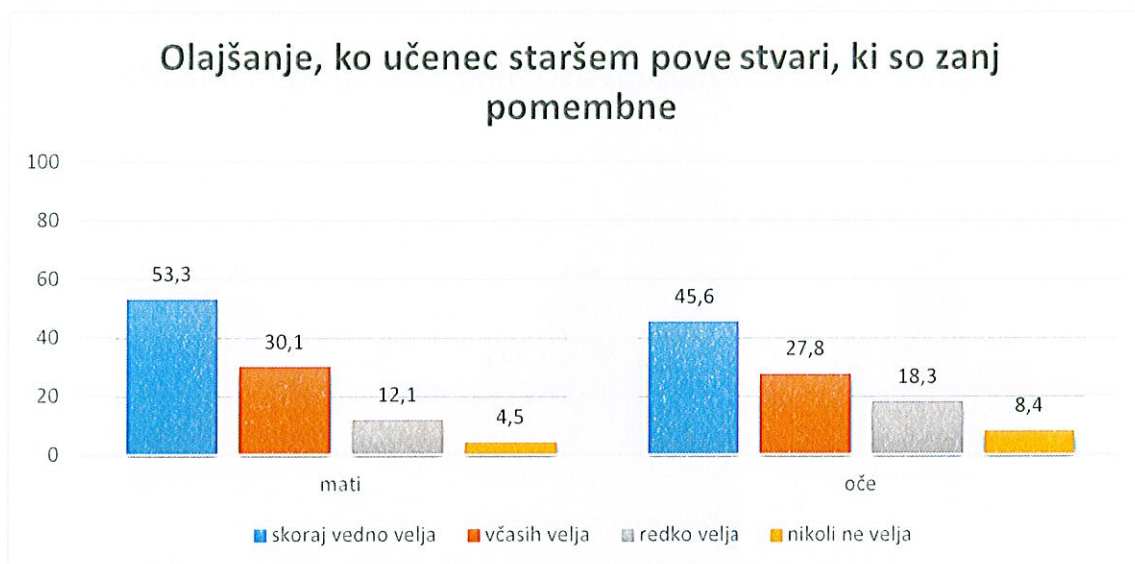
Graf 14: Kako pogosto se starši pogovarjajo s svojimi otroci o škodljivih posledicah uporabe alkohola, prepovedanih drog in kajenja

Približno dve tretjini do tri četrtine staršev se o škodljivih posledicah uporabe alkohola, prepovedanih drog ali kajenja s svojimi otroci pogovarja le **občasno oz. nikoli**. Najpogosteje se s svojimi otroki pogovarjajo o *škodljivosti kajenja in uporabe prepovedanih drog*, presenetljivo manj pa o *uporabi alkohola*, ki je v Sloveniji najbolj problematična (Graf 14).

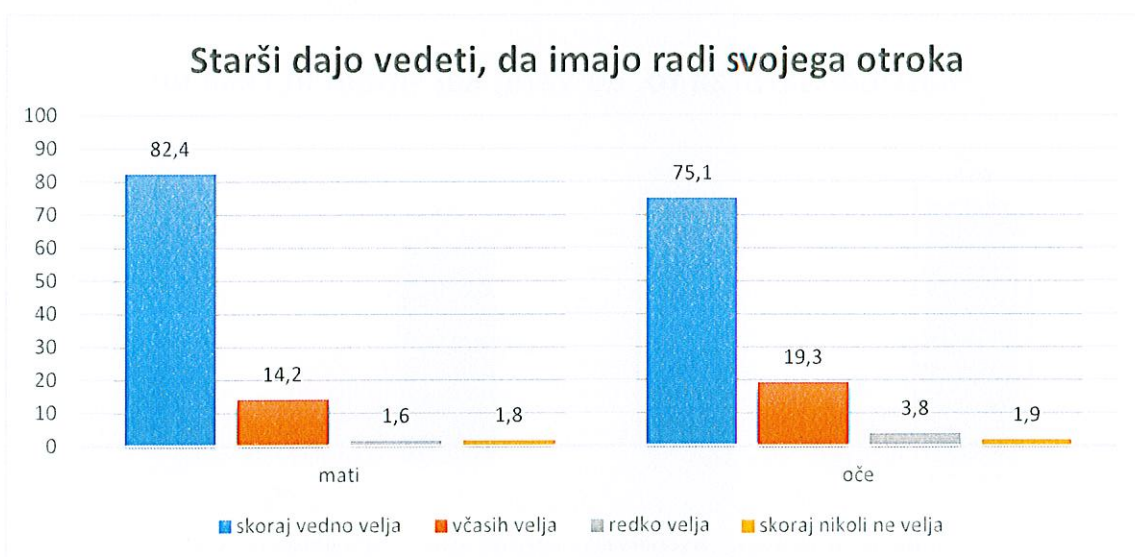
Graf 15: V kolikšni meri so učenci mnenja, da mati in oče skrbita za to, da točno vedo, kaj smejo in česa ne

Velika večina anketiranih učencev je mnenja, da njihovi starši vedno poskrbijo za to, da točno vedo, kaj smejo in česa ne. Rezultati kažejo, da so pretežno *matere* tiste, ki to počnejo (občutno pogosteje kot očetje) (Graf 15).

Graf 16: Mnenja učencev o tem, ali čutijo olajšanje, če lahko staršem povedo stvari, ki so za njih pomembne

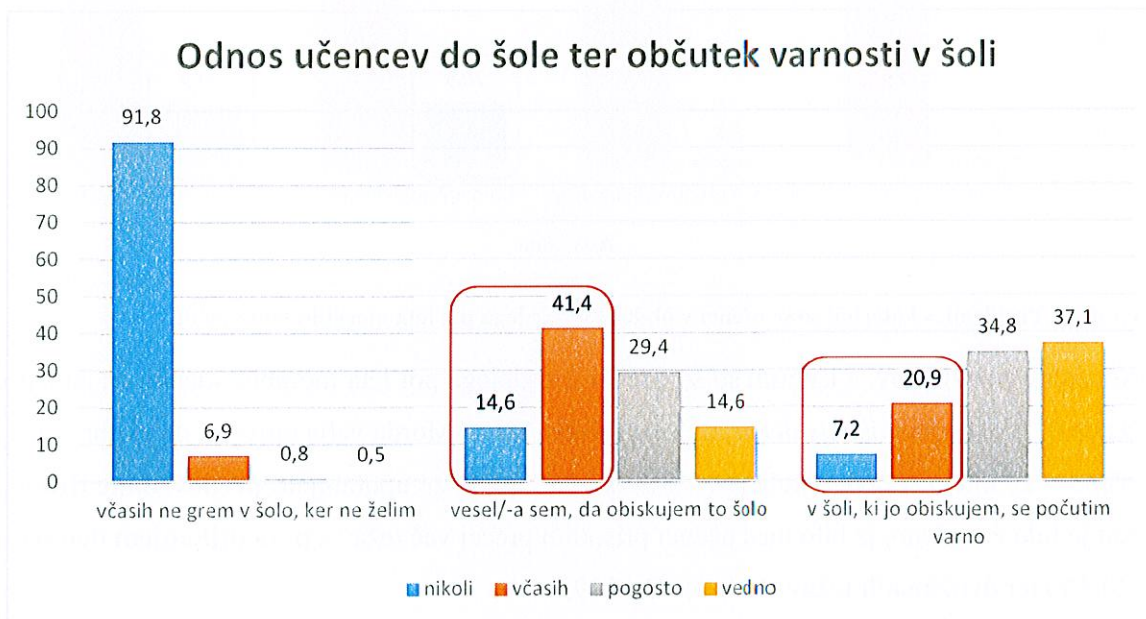
Podatki v Grafu 16 kažejo, da učenci stvari, ki so za njih pomembne, lažje oz. pogosteje povedo svoji *materi* kot pa očetu, čeprav razlika med staršema ni velika. Večina anketiranih učencev čuti olajšanje, če lahko svojim staršem povedo stvari, ki so za njih pomembne, kar kaže na to, da so jim pogovori s starši pomembni in si jih želijo.

Graf 17: Kako pogosto velja, da starši učencem dajo vedeti, da jih imajo radi

Za normalen razvoj posameznikove osebnosti je eden izmed ključnih dejavnikov tudi **prisotnost starševske ljubezni**. Le-ta je pri anketiranih učencih pogosteje izražena pri *materah* in le nekoliko manj tudi s strani *očetov*. Le malo odstotkov anketiranih učencev je odgovorilo, da jim starši redko dajo vedeti, da jih imajo radi oz. da se to skoraj nikoli ne zgodi (Graf 17).

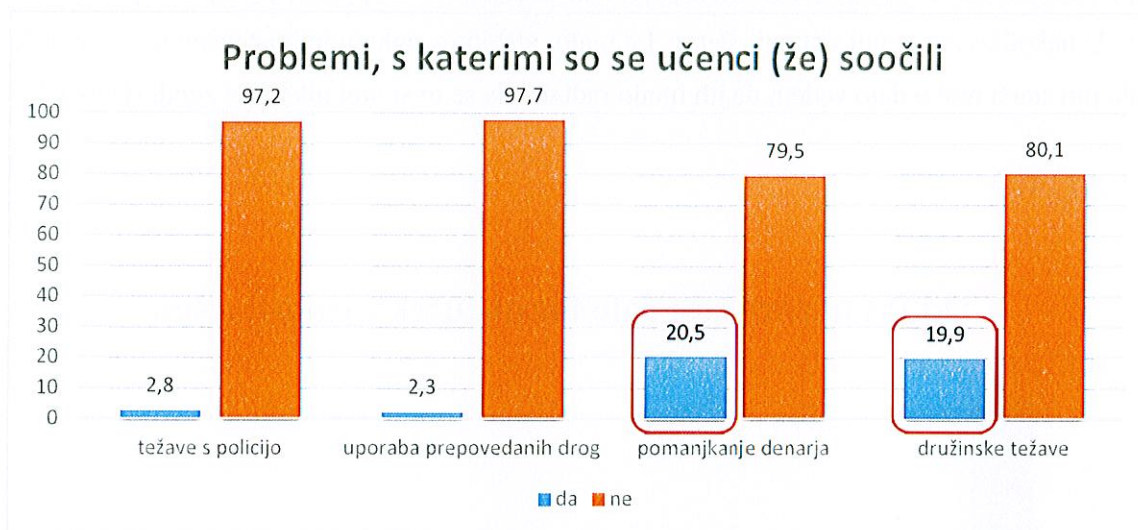
1.6 O šoli

Graf 18: Odnos do šole ter občutek varnosti na šoli

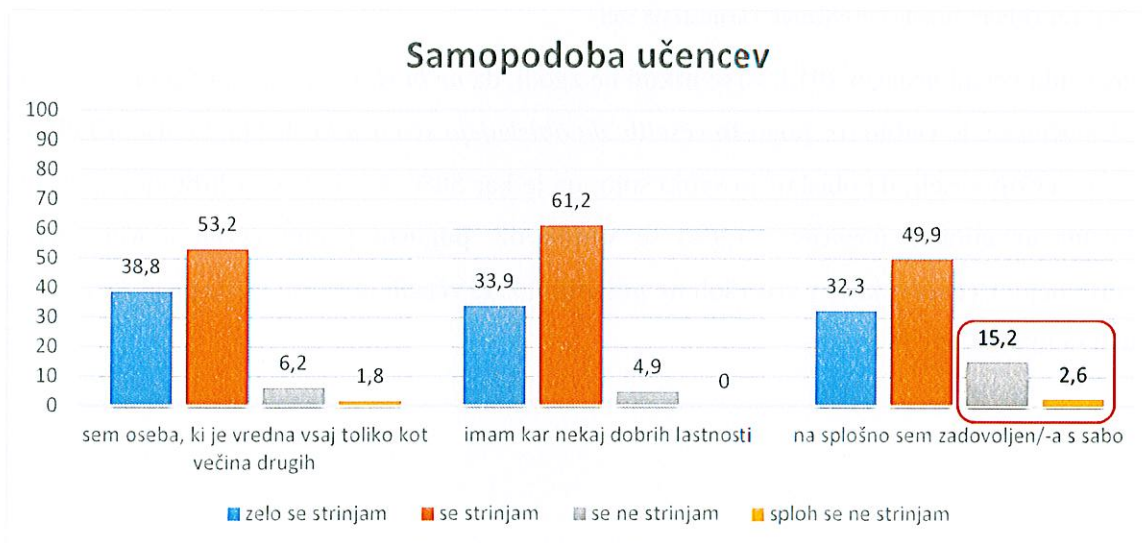
Pri veliki večini učencev (91,8%) se **nikoli** ne zgodi, da *ne bi šli v šolo, ker si tega ne bi želeli*. 44% učencev je **vedno** oz. **pogosto** *veselih, da obiskujejo svojo šolo*. Takih, ki niso **nikoli** oz. so le **včasih** veseli, da obiskujejo svojo šolo, pa je kar 56%, kar je kar zaskrbljujoč podatek. Večina anketiranih učencev (71,9%) se **vedno** oz. **pogosto** počuti *varno v šoli*, katero obiskujejo. Učencev, ki se v svoji šoli **ne počutijo** oz. **le včasih** počutijo varne pa je 28,1%, kar tudi ni malo (Graf 18).

1.7 O učencih in problemih, s katerimi so se morebiti (že) soočili

Graf 19: Problemi, s katerimi so se učenci v obdobju zadnjega pol leta morebiti (že) soočili

Noben od **problemov**, s katerim so se učenci v zadnjega pol leta morebiti soočili, ni izrazito izstopal, razen *pomanjkanje denarja in družinske težave*. Morda velja omeniti, da je npr. 2,8% učencev že imelo **težave s policijo**, 2,3% učencev pa je že uporabljalo **prepovedane droge**. Kot je bilo že rečeno, je bilo med učenci prisotnih precej več težav s **pomanjkanjem denarja** (20,5%) ter **družinskih težav** (19,9%) (Graf 19).

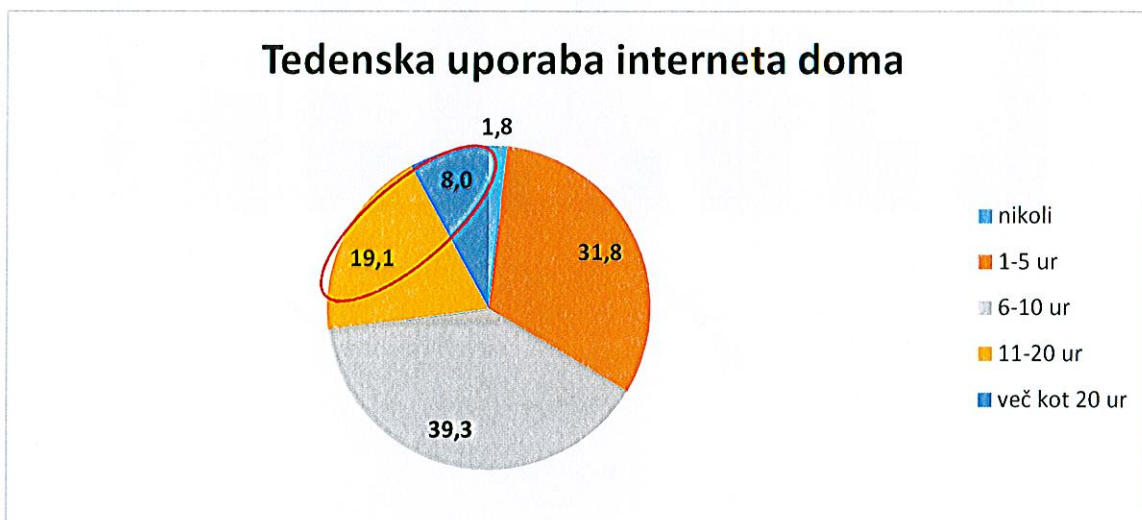
Graf 20: Značilnosti, prek katerih so učenci ocenjevali svojo samopodobo

Rezultati kažejo, da *imajo učenci v večini o sebi pozitivno mnenje oz. so zadovoljni sami s seboj*. Velika večina (92%) anketiranih učencev se strinja oz. zelo strinja, da so osebe, ki so

vredne vsaj toliko kot večina drugih. Morda je zaskrbljujoče edino to, da jih kar 17,8% ni na splošno zadovoljnih s seboj (Graf 20).

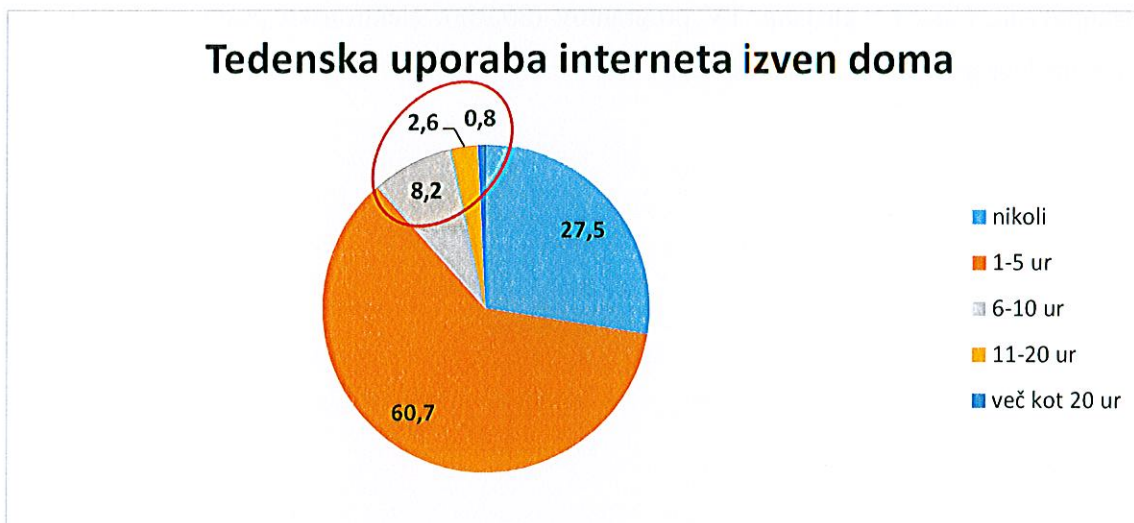
1.8 O internetu

Velika večina (96,8%) anketiranih učencev uporablja **internet** (prek računalnika, tablice ali mobilnega telefona), medtem ko jih le 3,2% interneta ne uporablja, ker jim tega *ne dovolijo starši oz. so sami mnenja, da ga ne potrebujejo*.

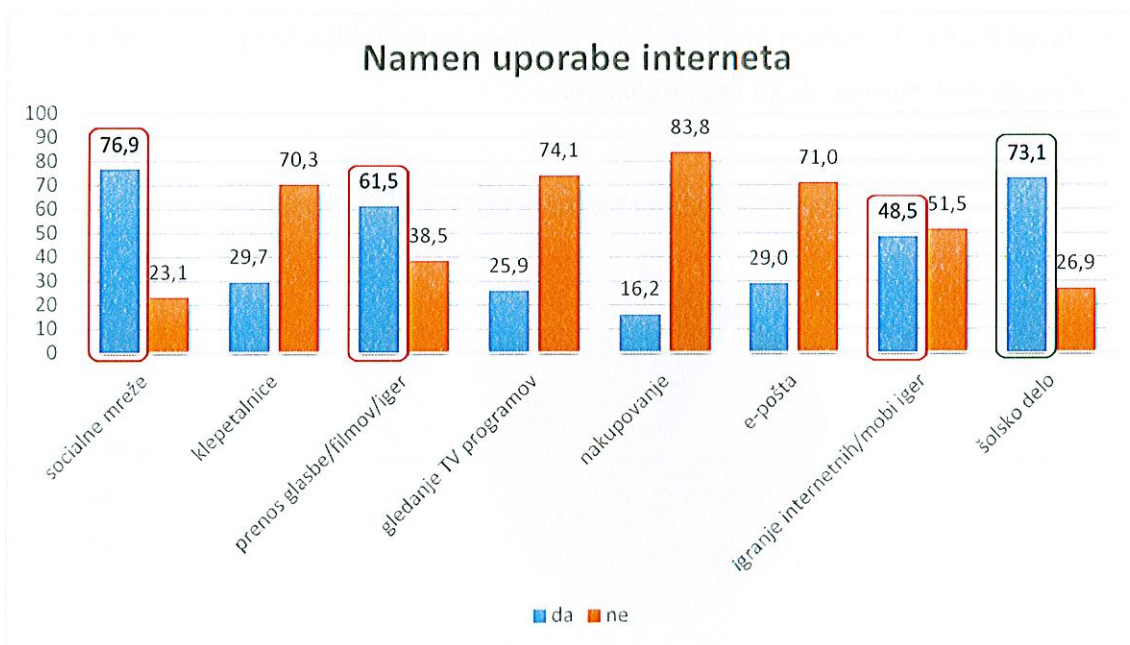
Graf 22: Koliko ur na teden učenci doma uporabljajo internet

Največ učencev **internet doma** uporablja od 6 do 10 ur tedensko (takšnih je 39,3%) oz. 1 do 5 ur tedensko (31,8%). 17,1% učencev pa doma na teden internet uporablja tudi 11 ur in več, kar je več kot uro in pol na dan (Graf 22). V tem primeru gre že za prekomerno rabo interneta.

Graf 23: Koliko ur na teden učenci uporabljajo internet izven doma

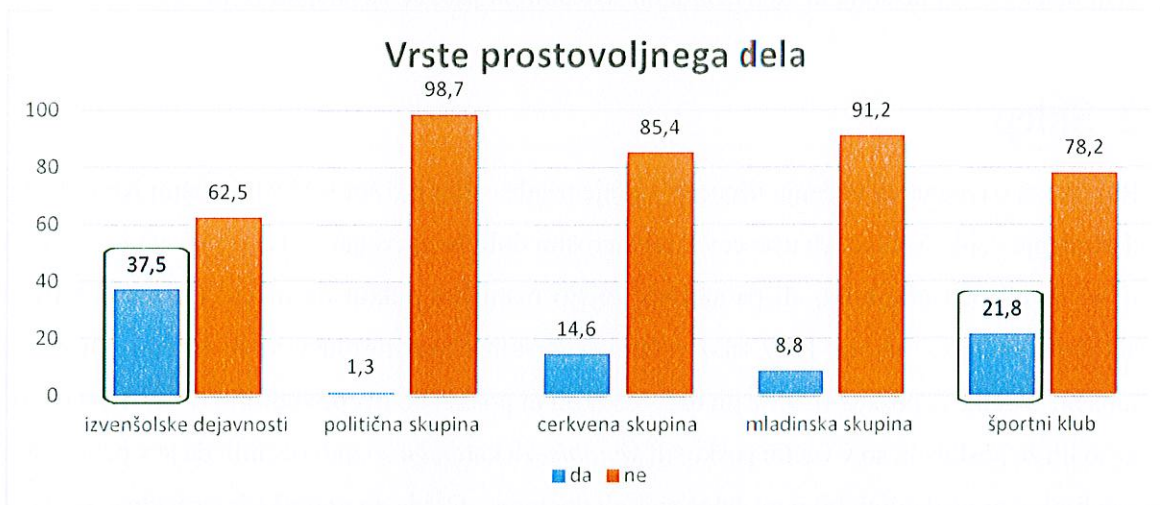
V primerjavi z uporabo interneta doma, učenci **internet izven doma** uporabljajo v manjši meri. Tako jih največ uporablja internet izven doma od 1 do 5 ur (60,7%) ali pa celo nikoli (27,5%). Le manjši delež (11,6%) učencev pa internet izven doma uporablja v večjem obsegu (npr. vsaj 6 ur na teden, kar je skoraj ena ura dodatno na dan) (Graf 23).

Graf 24: V kakšne namene učenci najpogosteje uporabljajo internet

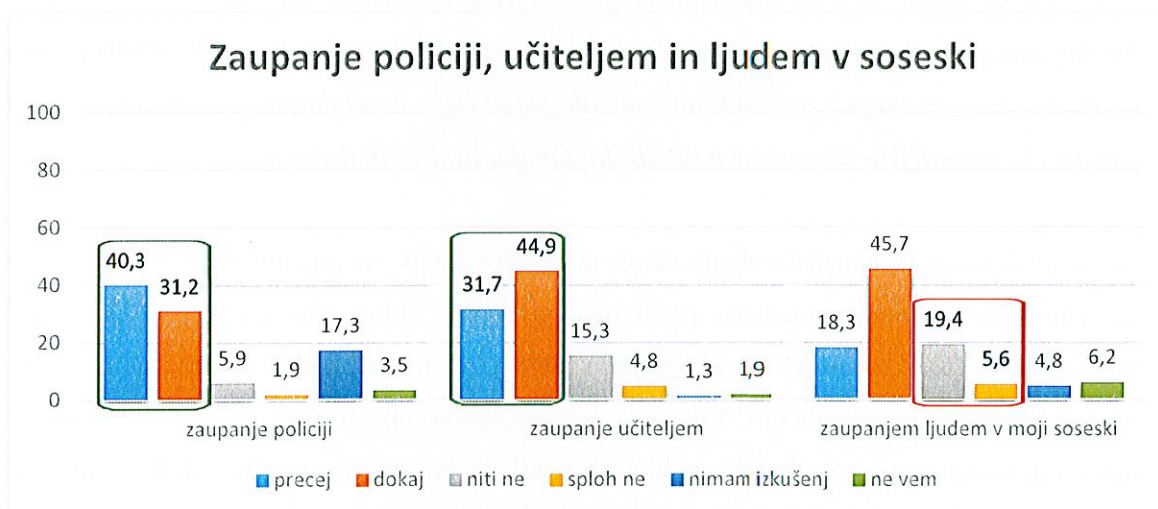
Anketirani učenci internet najpogosteje uporabljajo za **socialne mreže** (npr. Facebook, Snapchat, Twitter) (76,9%), za **šolsko delo** (73,1%), **prenos glasbe, filmov ali iger** (61,5%) in **igranje internetnih ali mobilnih iger** (48,5%). Najmanj pa internet uporabljajo za nakupovanje (16,2%), gledanje TV programov (25,9%), elektronsko pošto (29,0%) ter za klasične klepetalnice (29,7%) (Graf 24).

1.9 O prijateljih, družini in prostem času

Graf 25: V kolikšni meri učenci opravljajo kakšno od prostovoljnih del

Večina učencev ne opravlja nobenega od navedenih prostovoljnih del (Graf 25). Tisti, ki opravljajo prostovoljna dela, le-ta najpogosteje opravljajo v obliki izvenšolskih dejavnosti (37,5%), čemur namenijo približno od 1 do 2 ur na teden, ter prostovoljna dela v športnih klubih (21,8%), čemur namenijo od 1 do 5 ur na teden. Poleg navedenih oblik prostovoljnega dela so anketirani učenci navedli še pomoč staršem, pomoč v vrtcu, učna pomoč sošolcem, pomoč ljudem v Afriki prek humanitarnih organizacij ter pomoč invalidom.

Graf 26: Mnenja učencev o tem, koliko zaupajo policiji, učiteljem ali ljudem v svoji soseski

Učenci v veliki meri (prek 70%) zaupajo tako policiji kot tudi učiteljem, kar pomeni, da imajo le-ti kar veliko moč vpliva na vedenje učencev in razreševanje njihovih problemov. Prav tako

dokaj močno zaupajo ljudem v soseski, v kateri živijo, čeprav se v tem primeru že pojavlja tudi višji delež (25%) takšnih, ki so mnenja, da sosedom ni preveč za zaupati (Graf 26).

2. Sklep

Raziskava o tveganem vedenju učencev zadnje triade osnovnih šol v Mestni občini Kranj kaže, da vedenje velike večine teh učencev v tej starostni dobi še ni tvegano. Tako jih večina (71,1%) ni še nikoli pila **alkohola**, ali pa alkohol pijejo manj kot enkrat na mesec (19,5%). Največ alkohola spijejo s pivom. Prav tako večina kranjskih osnovnošolcev še ni **kadila**, ali pa so tobačne izdelke le poskusili. 93% jih tudi še nikoli ni poskusilo **prepovedanih drog**. Tisti redki, ki so jih že poskusili, so v večini poskusili *kanabis*, za katerega so tudi ocenili, da je v primerjavi ostalimi prepovedanimi drogami daleč najbolj dostopen. *Glede na podatke iz raziskave, je treba preventivne dejavnosti usmeriti predvsem v ALKOHOL ter njegovo problematično dostopnost DOMA in v GOSTINSKIH LOKALIH oz. TRGOVINAH, saj gre za mladoletnike, ki jim po zakonu alkohol sploh ne bi smel biti dostopen. Enako velja za tobačne izdelke.*

Kranjski osnovnošolci v večini sicer menijo, da v njihovih **družinah** veljajo jasna pravila, vendar je ta delež relativno nizek (51,2%), ter da točno vedo, kaj smejo početi in česa ne. Zaskrbljujoč delež staršev (20,7%) jim *občasno dovoli piti alkohol doma*, medtem ko so bolj *proti pitju alkohola zunaj ter kajenju*. Starši se relativno redko s svojimi otroki pogovarjajo o škodljivosti pitja alkohola, kajenja in uporabe prepovedanih drog. *Zlasti pri STARŠIH bi bilo treba okrepiti zavedanje o pomembnosti jasnih pravil (npr. neodobravanje pitja alkohola in kajenja) in pogostejših pogovorov o alkoholu, tobaku in drugih drogah.*

Za preprečevanje tveganega vedenja otrok in mladostnikov so pomembni tudi **starševska pozornost oz. ljubezen**, možnost **pogovorov s starši**, **dobro mnenje o sebi in svojih lastnostih**, občutek **varnosti** ter **zaupanje** v delo pomembnih odraslih (npr. učiteljev) in pristojnih ustanov (npr. policije). Tako je velika večina kranjskih osnovnošolcev mnenja, da njihovi starši zelo pogosto pokažejo, da jih imajo radi, večina učencev pa ima tudi dobro mnenje o sebi. Zaskrbljujoč podatek je, da večina (56%) kranjskih osnovnošolcev ne hodi ravno rada na svojo šolo. Precej je tudi takšnih učencev, ki se na šoli ne počutijo ravno varne. Noben od **problemov**, s katerimi se sicer soočajo, ni izrazilo izstopa, razen *pomanjkanje denarja in družinske težave*. *Rezultati kažejo, da je treba na ŠOLAH občutno izboljšati šolsko klimo in*

občutek varnost, kar sta lahko pomembna zaščitna dejavnika glede vedenja otrok in mladostnikov.

Kar precej (17,1%) učencev prekomerno doma uporablja **internet** (11 ur in več na teden). In če temu dodamo še dodatno rabo interneta izven doma (zlasti prek mobilnih telefonov in tablic), lahko sklenemo, da so težave s prekomerno rabo interneta med kranjskimi osnovnošolci kar precejšnje. Kranjski osnovnošolci najpogosteje uporabljajo internet (poleg seveda za potrebe šolskega dela) za socialne mreže, prenos glasbe, filmov in iger ter igranje internetnih in mobilnih iger, kar predstavlja pomemben del njihovega prostega časa. ***Z vidika preventivnega delovanja je treba zmanjšati delež (trenutno prepogoste) rabe INTERNETA (predvsem doma in za namene socialnega mreženja (npr. Facebook) in igranja igrice).***

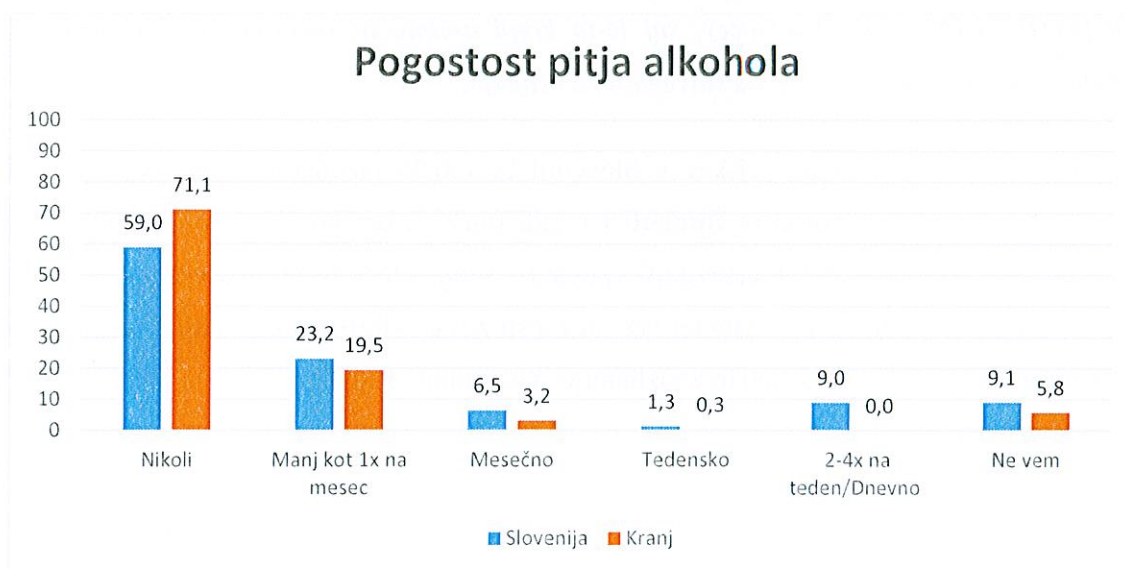
Med učenci tudi ni pretiranega zanimanja za **prostovoljno delo**. Največ prostovoljnega dela opravijo v obliki izvenšolskih dejavnosti ter v okviru športnih klubov. ***Veljalo bi okrepiti PROSTOVOLJNO DELO učencev, saj le-to krepi osebne in socialne veščine otrok in mladostnikov ter zmanjša verjetnost tveganega vedenja.***

Glede na podatke podobnih raziskav v Sloveniji bi veljalo razmisliti o tem, da bi enako raziskavo opravili med **dijaki** in **študenti** ter tudi starši in brezposelnimi oz. nešolajočimi mladimi. S tem bi lahko dobili celovitejši vpogled v stanje glede tveganega vedenja otrok in mladostnikov v Mestni občini Kranj ter več možnosti za **celovitejše in bolj ciljno usmerjeno preventivno delo** na vseh ravneh in z različnimi starostnimi skupinami otrok in mladostnikov ter njihovih staršev.

3. Priloga 1: Primerjava rezultatov med Kranjem in Slovenijo

Rezultate raziskave na območju Mestne občine Kranj smo primerjali tudi s podobno raziskavo, ki je bila v Sloveniji izvedena leta 2012 v sklopu evropskega projekta »European Family Empowerment« (EFE), v katerem so poleg Slovenije sodelovale tudi Španija, Portugalska, Velika Britanija, Češka in Švedska. V raziskavi so sodelovali mladostniki, stari od 11 do 19 let, ter njihovi starši. V Sloveniji je bilo skupno na 21 izbranih osnovnih in srednjih šolah izpolnjenih 2.163 vprašalnikov, od tega so jih 785 izpolnili starši in 1.378 otroci. Pri primerjavi s kranjskimi rezultati smo upoštevali le vprašalnike otrok in starostno skupino, ki ustreza kranjskemu vzorcu (od 12 do 14 let). Iz kranjske raziskave je bilo v primerjalno analizo vključenih vseh 392 izpolnjenih vprašalnikov, iz raziskave iz celotne Slovenije pa 472 izpolnjenih vprašalnikov.

2.1 O alkoholu

Graf 1: Primerjava glede pogostosti pitja alkohola med mladostniki v Kranju in celotni Sloveniji

Alkohola (cele pijače, ne zgolj požirka) še nikoli ni pilo kar 71,1% kranjskih mladostnikov, medtem ko je za celotno Slovenijo takih mladostnikov manj (59%). V Kranju je delež mladostnikov, ki pijejo alkohol manj kot enkrat na mesec, 19,5%, medtem ko je ta delež za celotno Slovenijo nekoliko večji (23,2%). Primerjava kaže, da mladostniki v celotni Sloveniji spijejo več alkohola mesečno (6,5%) kot v Kranju (3,2%). Tedensko ga v celotni Sloveniji pijejo v 1,3% deležu, medtem ko v Kranju zgolj v 0,3% deležu (N=1). V raziskavi kranjskih osnovnih šol ni bilo nobenega učenca, ki bi alkohol pil dva do štirikrat tedensko ali dnevno, v raziskavi na območju celotne Slovenije pa je bilo takih kar 9% (Graf 1).

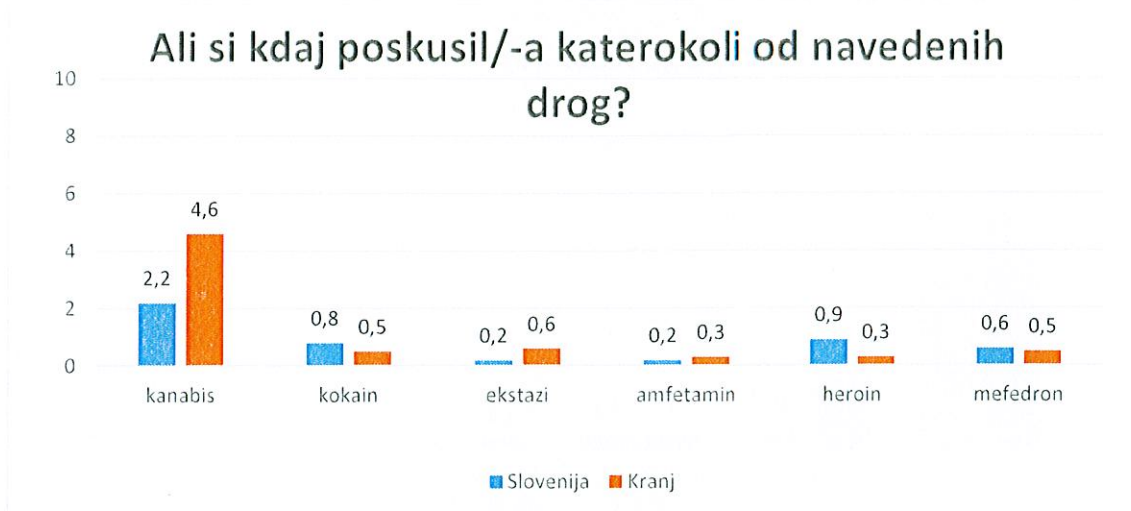
2.2 O kajenju

Graf 2: Primerjava glede pogostosti kajenja med mladostniki v Kranju in celotni Sloveniji

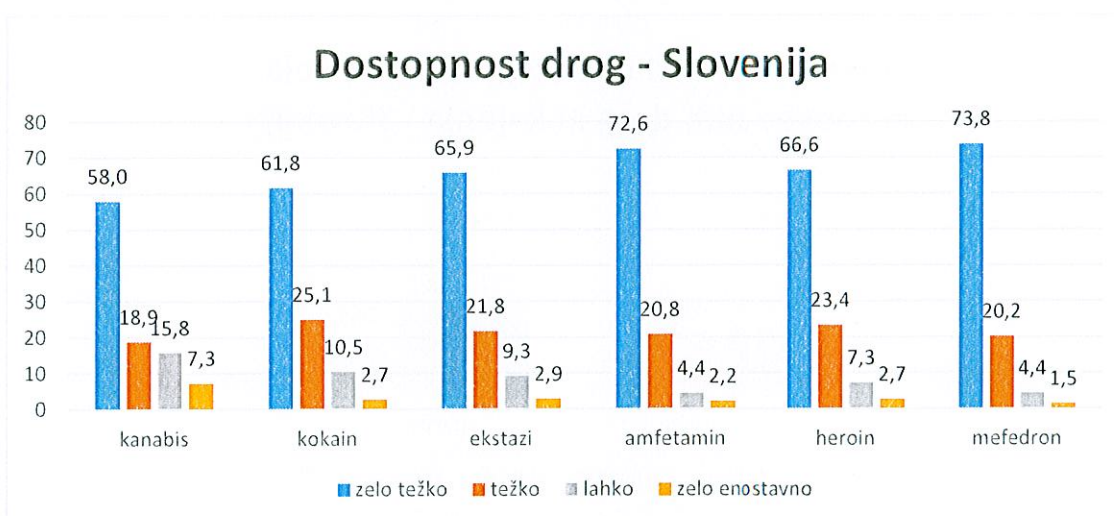
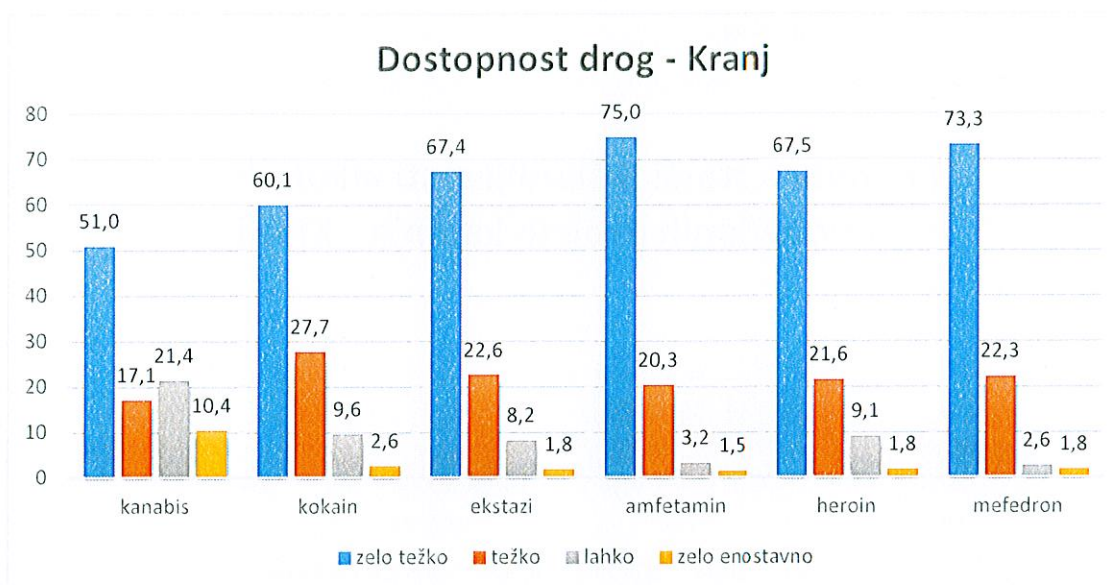
Večina anketiranih mladostnikov iz kranjskih osnovnih šol ni še nikoli kadila (76,5%) ali pa je kajenje poskusila le enkrat (17,2%). Mladostnikov iz celotne Slovenije, ki še nikoli niso kadili, je manj kot v Kranju (70,8%). Več kot v kranjskih šolah pa je takih, ki so vsaj enkrat poskusili kaditi (21,5%). Primerjava kaže, da je v celotni Sloveniji mladostnikov, ki kadijo redno, nekoliko več kot v Kranju, kjer takih skoraj ni (le 0,3%) (N=1) (Graf 2).

2.3 O prepovedanih drogah

Graf 3: Primerjava glede poskusa uporabe katere od navedenih drog v Kranju in celotni Sloveniji

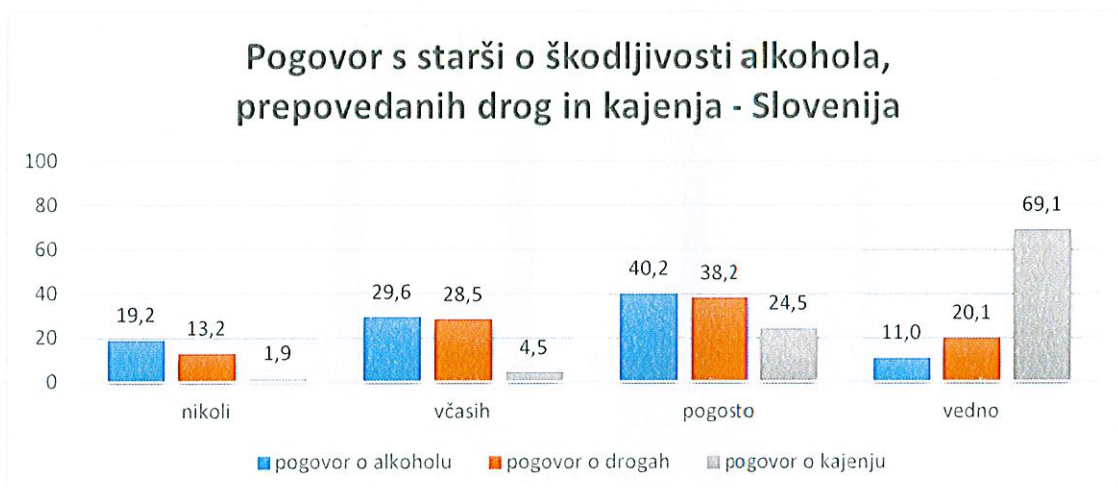
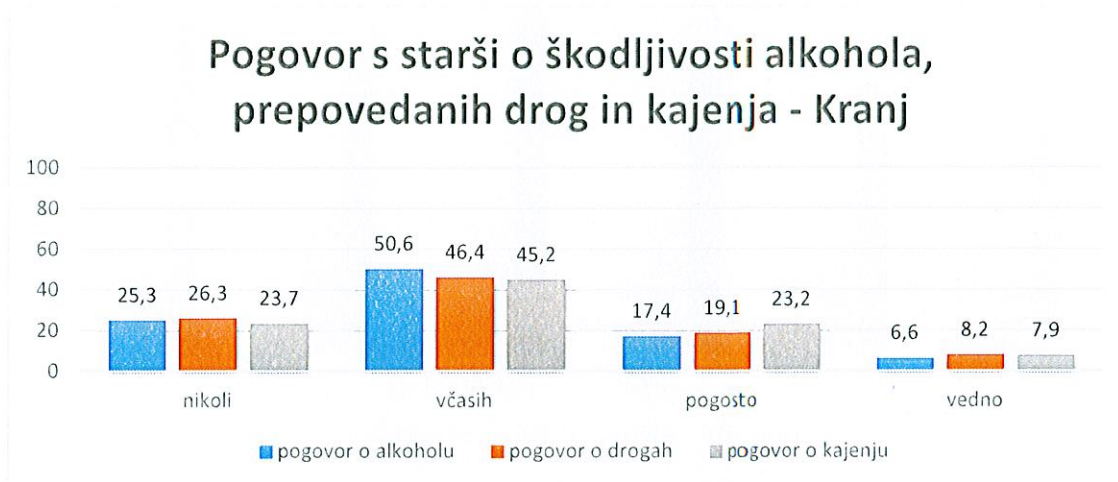
Graf prikazuje rezultate zgolj za tiste mladostnike, ki so že kdaj poskusili prepovedane droge. Delež tistih, ki niso nikoli poskusili prepovedanih drog, je namreč zelo visok, in sicer v povprečju 98% tako pri mladostnikih iz celotne Slovenije kot tudi iz Kranja. Med tistimi, ki so prepovedano drogo že kdaj poskusili, je največ takšnih, ki so poskusili kanabis, in sicer v celotni Sloveniji približno polovico manj (2,2%) kot v Kranju (4,6%). Ostalih omenjenih drog je poskusilo zelo malo mladostnikov, in sicer je njihov delež pri obeh skupinah pod enim odstotkom (gre večinoma za posamične primere) (Graf 3). Tudi povprečna starost prvega poskusa kanabisa je približno enaka v primeru celotne Slovenije in Kranja.

Graf 4 in 5: Kako mladostniki ocenjujejo dostopnost do navedenih drog

Kot lahko vidimo iz obeh grafov (Graf 4 in Graf 5), so mladostniki v obeh primerih (celotna Slovenija in Kranj) dostopnost do drog ocenili podobno. Kranjski osnovnošolci menijo, da je vse droge kar težko dobiti, najbolj dostopna pa se jim kljub vsemu zdita kanabis in kokain. Podobne rezultate smo zabeležili tudi pri vseslovenski raziskavi.

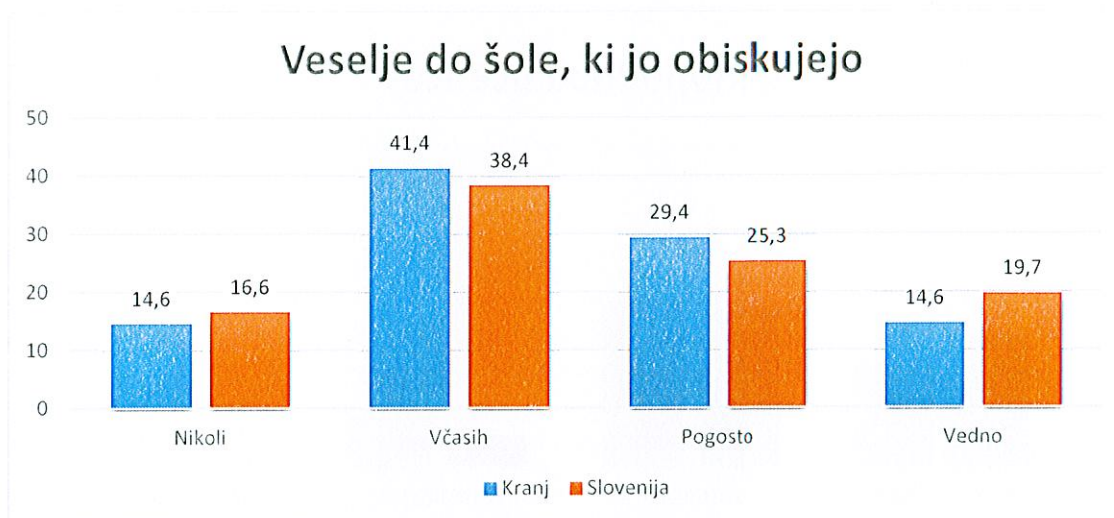
2.4 O družinskem življenju

Graf 6 in 7: Kako pogosto se starši pogovarjajo s svojimi otroci o škodljivih posledicah uporabe alkohola in drugih drog ter kajenja

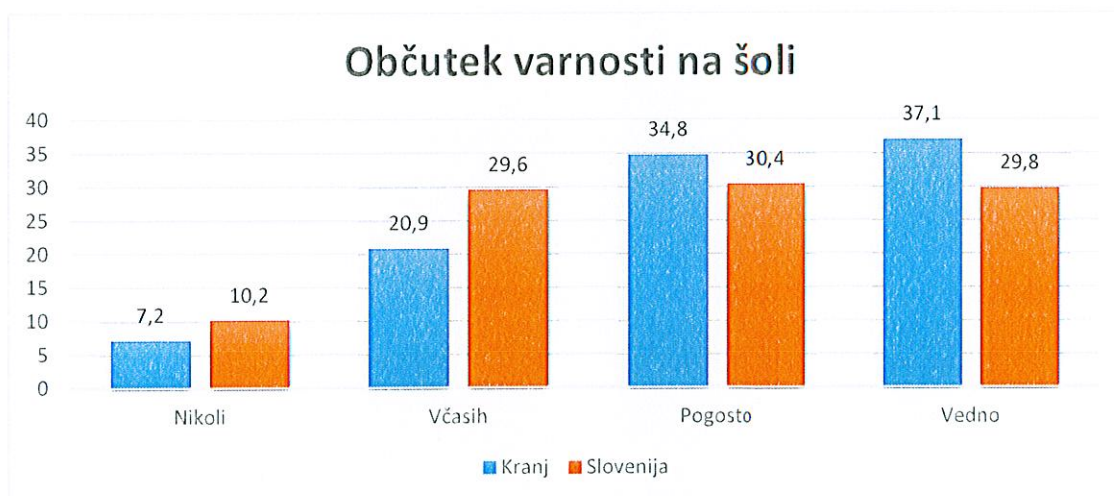
V Kranju se približno tri četrtine staršev le včasih ali pa nikoli s svojimi otroki pogovarja o škodljivih posledicah uporabe alkohola, drugih drog ali kajenja. Pri vseslovenski raziskavi so izrazito višji deleži pogovorov pri vseh omenjenih substancah. Ob tem pa izrazito izstopa predvsem podatek, da se veliko »slovenskih« staršev (69,1%) s svojimi otroki vedno pogovarja o škodljivosti kajenja, medtem ko je v Kranju takih le 7,9% (Graf 6 in Graf 7).

2.5 O šoli

Graf 8: Veselje do obiskovanja šole, na katero mladostniki hodijo

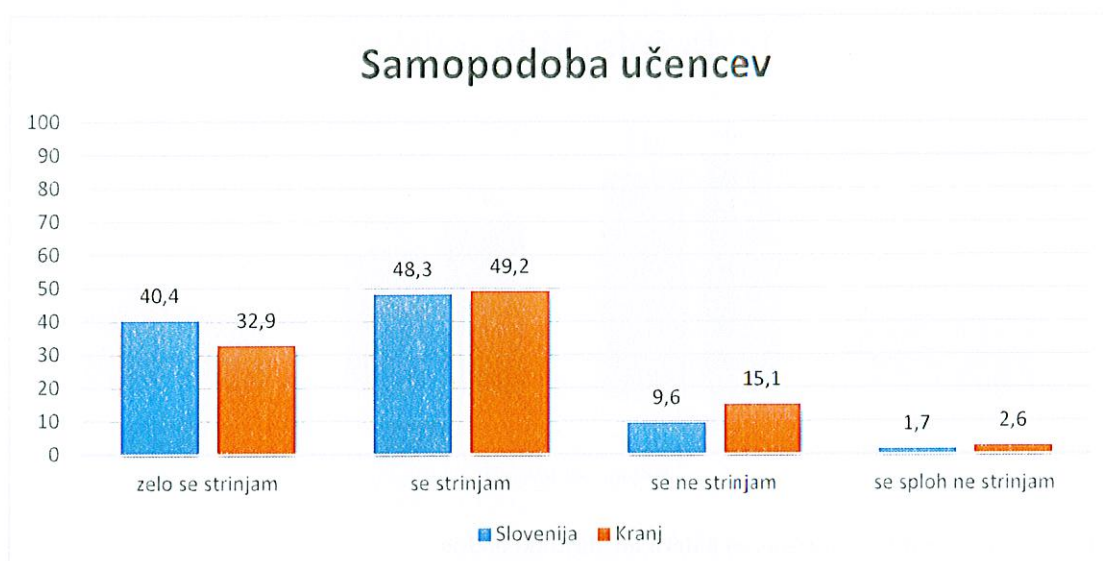
Skoraj polovica (44%) mladostnikov iz Kranja je vedno oz. pogosto veselih, da obiskujejo svojo šolo, takih, ki niso nikoli veseli, da obiskujejo svojo šolo, pa je 14,6%. Tudi podatki za Slovenijo so podobni, in sicer 45% mladostnikov je vedno oz. pogosto veselih, da obiskujejo svojo šolo, takih, ki niso tega nikoli veseli, pa je 16,6%.

Graf 9: Graf prikazuje kako varno se počutijo otroci v svoji šoli

Prav tako se večina anketiranih učencev iz Kranja (71,9%) vedno oz. pogosto počuti varno v šoli, ki jo obiskujejo, na ravni Slovenije pa je ta odstotek nekoliko nižji, in sicer 60,2%. Torej se učenci v Kranju v povprečju počutijo varneje v šoli v primerjavi z učenci iz celotne Slovenije. Učencev iz Kranja, ki se v svoji šoli ne počutijo varno, je 7,2%, medtem ko je takih na ravni Slovenije 10,2% (Graf 9).

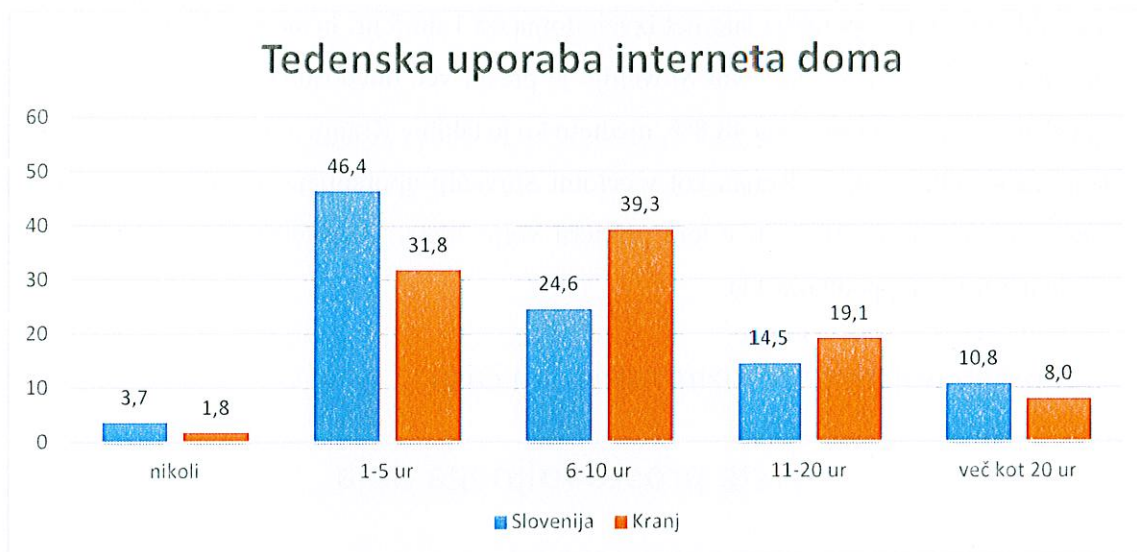
2.6 O tebi in problemih, s katerimi si se morebiti soočaš/-a

Graf 10: Graf kako na splošno so mladostniki zadovoljni s sabo

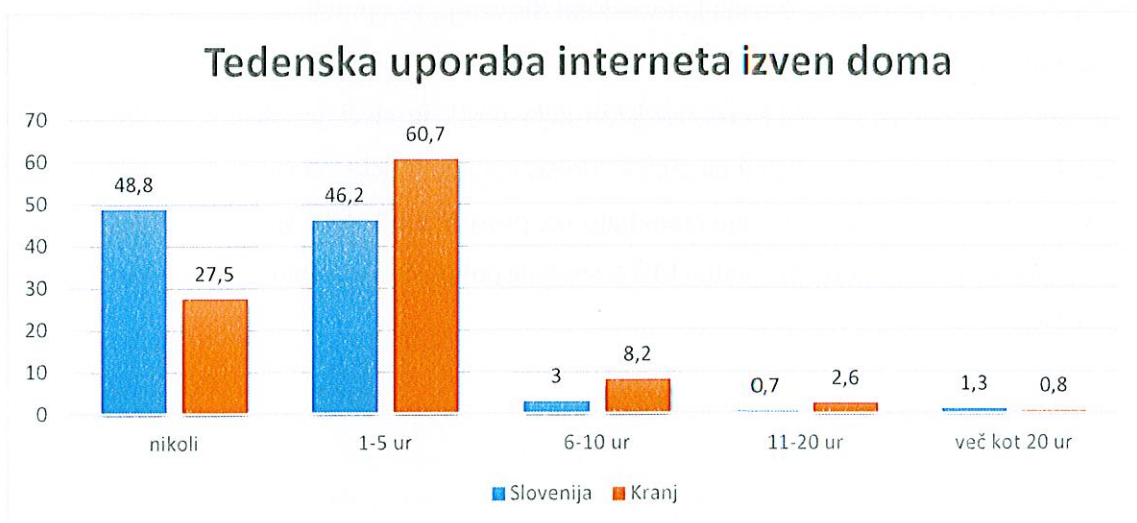
Primerjalni podatki kažejo, da imajo učenci v večini o sebi pozitivno mnenje oz. so zadovoljni sami s seboj tako v Kranju kot na ravni celotne Slovenije (Graf 10).

2.7 O internetu

Graf 11: Koliko ur na teden mladostniki uporabljajo internet doma

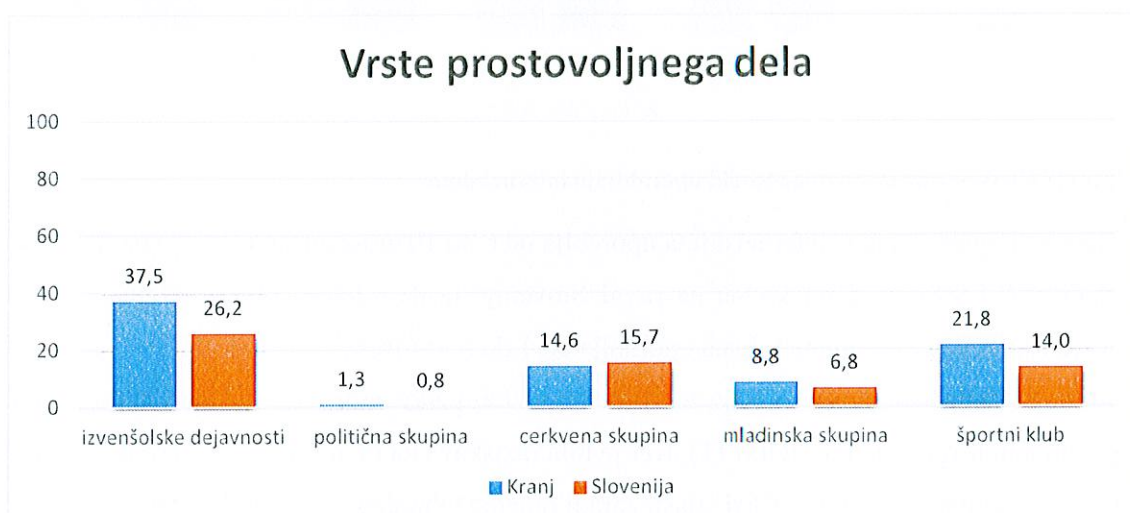
V Kranju največ učencev internet doma uporablja od 6 do 10 ur tedensko (39,3%) oz. 1 do 5 ur tedensko (31,8%), medtem ko sta na ravni Slovenije ta dva deleža ravno obratna, saj več »slovenskih« učencev internet doma uporablja od 1 do 5 ur (46,4%), od 6 do 10 ur na teden pa 24,6%. 8% mladostnikov v Kranju ter 10,8% v celotni Sloveniji pa na teden internet doma uporablja tudi več kot 20 ur (Graf 11). Ker je bila raziskava na ravni Slovenije izvedena že leta 2012, so rezultati težko primerljivi, zlasti zaradi razvoja tehnologije in števila mladostnikov, ki danes uporablja internet in socialna omrežja, zlasti prek »pametnih« mobilnih naprav.

Graf 12: Koliko ur na teden mladostniki uporabljajo internet izven doma

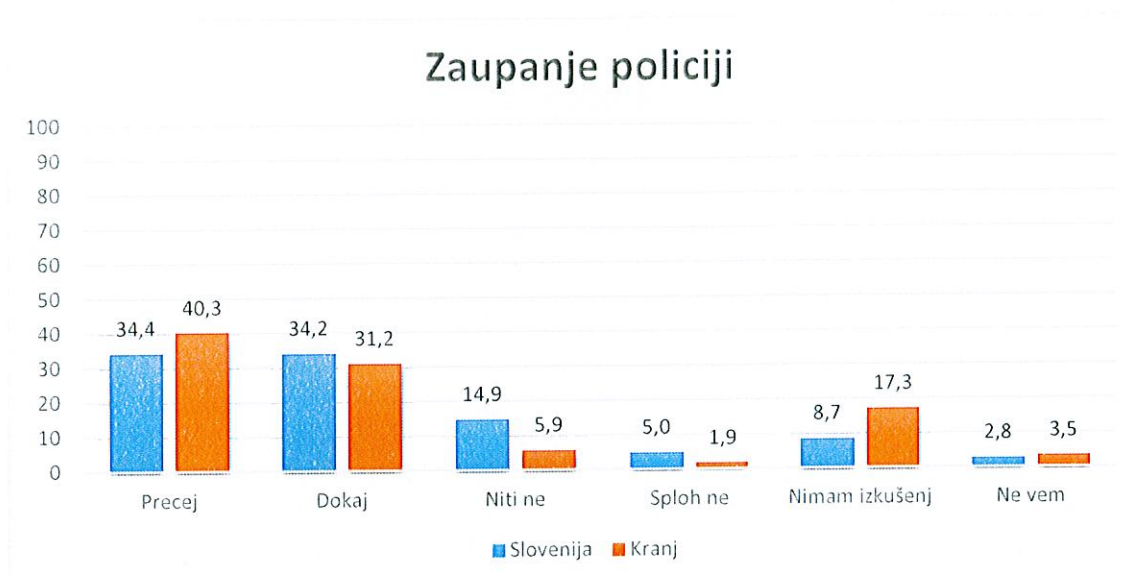
Največ mladostnikov uporablja internet izven doma od 1 do 5 ur, in sicer v Kranju 60,7%, na ravni Slovenije pa 46,2%. Na ravni Slovenije je precej več mladostnikov, ki interneta izven doma ne uporabljajo, in sicer kar 48,8%, medtem ko je takih v Kranju manj (27,5%). Le manjši deleži mladostnikov tako v Kranju kot v celotni Sloveniji uporabljajo internet izven doma v večjem obsegu (Graf 12). Tudi v tem primeru velja enaka interpretacija podatkov, ko pri prejšnjem grafu (glej pod Graf 11).

2.8 O tvojih prijateljih, družini, prostem času ...

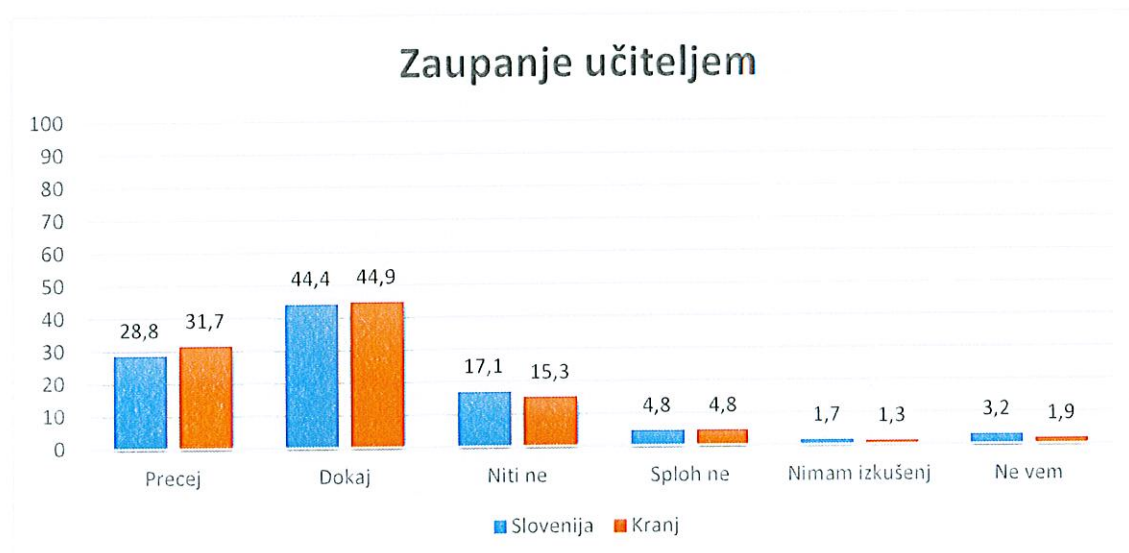
Graf 13: V kolikšni meri mladostniki opravljajo kakšno od prostovoljnih del

Večina mladostnikov, tako v Kranju kot v celotni Sloveniji, ne opravlja nobenega od navedenih prostovoljnih del, in sicer v povprečju kar 89%. Tisti, ki opravljajo prostovoljna dela, le-ta najpogosteje opravljajo v obliki izvenšolskih dejavnosti, in sicer je takšnih mladostnikov v Kranju 37,5%, v celotni Sloveniji pa 26,2%. Prostovoljnemu delu večinoma namenijo od 1 do 2 uri na teden. Mladostniki v Kranju opravljajo več prostovoljnih del v športnih klubih (21,8%), kot pa mladostniki v celotni Sloveniji (14%), temu pa povprečno namenijo od 3 do 5 ur na teden (Graf 13).

Graf 14: Mnenje mladostnikov o tem, koliko lahko zaupajo policiji

Mladostniki v Kranju v veliki meri zaupajo policiji, medtem ko mladostniki na ravni celotne Slovenije nekoliko manj. Zelo malo je takih mladostnikov, ki policiji sploh ne bi zaupali, tako v Kranju kot tudi na ravni celotne Slovenije.

Graf 15: Mnenje mladostnikov o tem, koliko lahko zaupajo svojim učiteljem

Mladostniki v veliki meri zaupajo svojim učiteljem tako v Kranju kot tudi v Sloveniji, kar pomeni, da imajo le ti kar veliko moč vpliva na vedenje učencev in razreševanje njihovih problemov.

